

Záchranářská kynologie

Aneta Caisbergerová

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Aneta Caisbergerová
Osobní číslo:	L24848
Studijní program:	B1032A020002 Ochrana obyvatelstva
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Záchranářská kynologie

Zásady pro vypracování

- Z dostupných zdrojů zpracujete teoretickou část bakalářské práce.
- Popište současný stav řešené problematiky.
- Proveďte zhodnocení současného stavu a na jeho základě navrhněte vhodná doporučení pro zlepšení v dané oblasti.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. ANDERLOVÁ, Peta a ĎURIŠIN, Vladimír. *Systém policajnej kynológie*. Slovensko: Univerzita veterinárneho lekárstva v Košiciach, 2020. ISBN 9788080776695.
2. JANČAŘIKOVÁ, Kateřina. *Záchranářská kynologie*. PLOT, 2019. ISBN 978-80-7428-354-3.
3. JELÍNEK, Tomáš. *Praktické postupy při nasazení záchranářských psů*. Hradec Králové: Kopp. 2021. ISBN 978-80-7322-179-5
4. NOVÁKOVÁ, Martina. *Psí hrdinové: Příběhy a výcvik záchranářských psů*. Brno: Cpress. 2019. ISBN 978-80-264-2491-0
5. SCHULTZ, Lauren & Knight, Peter. *Rescue Dogs and Training Techniques for Search and Rescue*. New York: Rescue Press. 2020. ISBN 978-1-5290-3648-1

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Ficek, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **2. prosince 2024**

Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2025**

L.S.

prof. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení bakalářské práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na bakalářské práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne 02.05. 2025

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá záchranářskou kynologií se zaměřením na výběr vhodných psích plemen pro tuto specializaci a jejich využití v rámci integrovaného záchranného systému. Cílem práce je představit široké veřejnosti význam a náročnost práce záchranářských týmů, složených z psovodů a speciálně vycvičených psů, a objasnit, jaké plemenné předpoklady jsou klíčové pro úspěšné nasazení v terénu. Teoretická část se věnuje historii záchranářské kynologie, charakteristice jednotlivých typů záchranářských psů a jejich výcviku. Praktická část je založena na dotazníkovém šetření mezi členy IZS, kynology a dobrovolníky, jehož cílem bylo ověřit teoretické poznatky a zpracovat SWOT analýzu výběru plemen. Práce přináší konkrétní poznatky o vlastnostech jednotlivých plemen, jejich vhodnosti pro specifické typy zásahů a poskytuje doporučení pro výběr a výcvik záchranářských psů. Výsledky mohou využít nejen profesionálové z řad IZS a kynologických organizací, ale také zájemci o dobrovolnickou činnost v oblasti záchrany osob.

Klíčová slova: integrovaný záchranný systém, plemena psů, typy záchranářských psů, výcvik, záchranářská kynologie

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on rescue cynology, specifically on the selection of suitable dog breeds for this specialization and their use within the Integrated Rescue System. The aim of the thesis is to present to the public the significance and complexity of the work of rescue teams composed of handlers and specially trained dogs, and to explain which breed characteristics are essential for successful deployment in the field. The theoretical part addresses the history of rescue cynology, the characteristics of different types of rescue dogs, and their training. The practical part is based on a questionnaire survey conducted among members of the Integrated Rescue System, dog handlers, and volunteers, aiming to verify theoretical findings and to perform a SWOT analysis regarding breed selection. The thesis provides specific insights into the traits of various breeds, their suitability for specific types of interventions, and offers recommendations for the selection and training of rescue dogs. The results can be used not only by professionals in the IZS and cynological organizations but also by individuals interested in volunteer work related to rescue operations.

Keywords: Dog breeds, Integrated rescue system, Training, Types of rescue dogs

Zde je místo pro případné poděkování, popř. motto, úryvky knih atp.

OBSAH

ÚVOD.....	13
ITEORE	
TICKÁ ČÁST.....	15
1 ZAČÁTEK KYNOLIE V ČESKÉ REPUBLICE.....	16
1.1 PRVNÍ ÚSPĚCH ČESKÝCH ZÁCHRANÁŘSKÝCH PSŮ.....	16
1.1.1 Historie záchranné kynologie	17
1.1.2 Vývoj a historie používání psů v záchranných misích	17
1.1.3 Starověk a rané zmínky	17
2 ZÁCHRANÁŘSKÁ KYNOLIE	19
2.1 ZÁCHRANÁŘSKÝ PES	19
2.2 PLEMENA VHODNÁ PRO ZÁCHRANÁŘSKOU KYNOLII.....	20
2.2.1 Belgický ovčák Malinois.....	20
2.2.2 Německý ovčák	21
2.2.3 Novofundlandský pes.....	21
2.2.4 Labradorský retrívr.....	21
2.2.5 Irský setr.....	22
2.2.6 Portugalský vodní pes	22
2.2.7 Basenji.....	22
2.3 VÝCHOVA A VÝCVIK PSA	23
2.4 ZKOUŠKY A CERTIFIKACE.....	23
2.5 TEST ZÁCHRANÁŘSKÉ ZPŮSOBILOSTI SPECIÁLNÍ CVIKY	24
2.6 KYNOLICKÉ PÁTRACÍ TÝMY	24
3 PŮSOBNÍ ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLIE V OBLASTI OCHRANY	
OBYVATELSTVA.....	25
3.1 PŮSOBNÍ ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLIE	25
3.1.1 Policie České republiky.....	25
3.1.2 Hasičský záchranný sbor.....	26
3.1.3 Urban Search and Rescue.....	27
3.1.4 Armáda české republiky.....	27
3.1.5 Horská služba	28
3.1.6 Celní správa.....	28
3.1.7 SIRIUS	29
4 TYPY ZÁCHRANÁŘSKÝCH PSŮ	31
4.1 PLOŠNÍ VYHLEDÁVACÍ PSI	31
4.2 SUTINOVÍ PSY	31
4.3 LAVINOVÍ PSI.....	31
4.4 VODNÍ ZÁCHRANÁŘSTÍ PSI	32
4.5 MRTVOLNÍ PSI	32
4.6 DETEKČNÍ PSI	32
4.7 PSI PRO DETEKCI SPECIFICKÝCH PACHŮ	33

II	 PRAK	
	TICKÁ ČÁST	34
5	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	35
5.1	METODIKA	40
5.2	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	40
6	SWOT ANALÝZA VÝBĚRU VHODNÝCH PLEMEN V ZÁCHRANÁŘSKÉ	
	KYNOLOGIE	47
6.2	VÝBĚR VHODNÉHO PLEMENE	55
6.3	DOPORUČENÍ PRO VÝCVIK.....	56
6.4	NÁVRH ŠKOLENÍ PRO DOBROVOLNÍKY V OBLASTI ZÁCHRANÁŘSKÉ	
	KYNOLOGIE	56
6.5	NÁVRH OPTIMÁLNÍHO ZÁCHRANÁŘSKÉHO PSA A DOPORUČENÍ PRO VÝBĚR	
	PLEMEN	58
ZÁVĚR.....		65

ÚVOD

Záchranářská kynologie, ve které jsou mimořádné schopnosti psů a lidská touha pomoci společně vnímány, je definována jako obor, jehož hluboké kořeny jsou přisuzovány obdobím válečných konfliktů a přírodních katastrof. Od prvních systematicky prováděných pokusů o využití psů k vyhledávání zraněných vojáků až po dnešní sofistikovaně zavedené metody výcviku a nasazování byl zaznamenán bouřlivý vývoj, kterým byla tato disciplína podrobena. V současnosti jsou záchranářští psi považováni za nedílnou součást integrovaného záchranného systému, kdy je jejich nasazení prováděno při národních i mezinárodních misích. Je jim přisuzována schopnost být využíváni pro vyhledávání osob na místech, kde moderní technika selhává, a jsou tak uznáváni za neocenitelné pomocníky.

V textu bude kladen důraz na klíčové aspekty záchranářské kynologie – od historického kontextu a typologie záchranářských psů až po specifika výcviku sutinových psů a jejich metodiku nasazení v terénu. Obor je popsán jako disciplína, ve které jsou výjimečné schopnosti psů a úsilí o záchranu životů spojovány, a jeho dlouhá, pohnutá historie je zaznamenávána již od dob starověkých civilizací, kdy byly psy využívány k pomoci v krizových situacích, ať už se jednalo o vyhledávání ztracených osob, hlídání majetku, pomoc při lovu nebo při přenášení zraněných. Tato úzká spolupráce mezi člověkem a psem byla v průběhu času systematicky vyvíjena a přizpůsobována potřebám moderního světa. Nástupem moderní společnosti a vznikem integrovaných záchranných složek byla role záchranářských psů transformována na profesionálně a systematicky řízenou činnost. Dnes jsou záchranářští psi vnímáni nejen jako důležití členové hasičských, policejních, vojenských či horských záchranných týmů, ale také jako neocenitelní partneři v krizových situacích, kdy technologické prostředky selhávají. Bylo prokázáno, že psi jsou ideální pomocníci při vyhledávání osob v sutinách po zemětřeseních, při pátrání na otevřeném prostranství nebo dokonce pod vodní hladinou.

Cílem této práce je předvedeno široké využití záchranářských psů a zdůrazněny rozdíly mezi jednotlivými plemeny, jimž jsou přisuzovány jedinečné vlastnosti určující vhodnost pro konkrétní typy zásahů. Bylo rovněž poukázáno na důležitost nároků kladených na psovody, u nichž jsou vyžadovány nejen odborné dovednosti, ale i fyzická a psychická odolnost. Velká pozornost je věnována také přehledu certifikací, zkoušek a metodiky výcviku, jež jsou považovány za nezbytné pro to, aby byl pes schopen být nasazen do reálných záchranných akcí. Každému psu a jeho psovodovi je předepsan náročný trénink, jehož prostřednictvím jsou osvojovány dovednosti potřebné pro specifické podmínky,

ve kterých budou působit. Kromě technických a praktických aspektů záchranné kynologie je také kladen důraz na humanitní a etický rozměr, neboť kvalita psů a jejich vztah k psovodům a lidským obětem je považován za klíčový pro úspěšný průběh každé mise. V této práci je proto poskytnut celkový přehled této náročné a vysoce specializované disciplíny a je zdůrazněno, jak jsou psi a jejich psovodi vnímáni jako nezbytná součást moderního záchranného systému.

Pro ověření teoretických poznatků byla rovněž vypracována praktická část formou dotazníkového šetření, jehož zaměření bylo určeno k mapování zkušeností odborné i laické veřejnosti se záchrannou kynologií, zejména pokud jde o výběr plemen, úspěšnost výcviku a vlastnosti, jimiž jsou psi nejvíce ceněni.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZAČÁTEK KYNOLOGIE V ČESKÉ REPUBLICE

Historie kynologie v České republice je stará, sahá až do počátku 20. století. Postupně rozvíjely se organizace zaměřené na chov a výcvik psů, včetně těch, které se specializovaly na záchranářské a aportovací psy. Počátky organizovaného chovu a výcviku pracovních psů souvisejí s potřebami armády a bezpečnostních složek. S rostoucím významem záchranářství postupně vznikaly specializované kynologické studie zaměřené hlavně na vyhledávání pohřešovaných nebo uvízlých osob. Záchranářství má v České republice bohatou historii, která se začala utvářet v 60. letech 20. století. Významnou událostí bylo velké zemětřesení v Chile v roce 1965, které podnítilo vznik záchranářské kynologické organizace v tehdejší Československu. První záchranná brigáda, 1. československá brigáda záchranných psů, vznikla v Příbrami a stala se první oficiální záchrannou skupinou v České republice. V roce 1968 vznikl záchranný tým jako projekt vývojové základny uranového průmyslu, ale jeho činnost byla po roce ukončena; v roce 1972 vznikl druhý záchranný tým v Českém Krumlově a další záchranné týmy. Důležitým mezníkem byl rok 1989, kdy byla založena Asociace záchranných týmů Synergie ČR. Tato organizace sdružovala různé regionální týmy a napomáhala rozvoji záchranářského výcviku. Od té doby se česká záchranářská kynologie vyvinula mezinárodně uznávanou disciplínou a čeští psi se účastnili mnoha národních mezinárodních záchranných akcí. Historie záchranářské kynologie je tak spjata s významnými událostmi a osobnostmi, které se zasloužily o její rozvoj a profesionalizaci, a je nedílnou součástí komplexního záchranného systému České republiky. (BEJČKOVÁ, L. 2017; RULC, J. 2010)

1.1 První úspěch českých záchranářských psů

První úspěchy českých záchranářských psů se datují do 70. let 20. století, kdy došlo hlavně k velkému rozvoji studia záchranářských psů v Československu. První zkoušky 30. října 1977 se v Českém Krumlově konaly vůbec první zkoušky záchranářských psů podle nového zkušebního řádu. Lewis, boxer z Jihočeské nížiny, německý ovčák Perry z Marušky, a Eddy Jipor byli první tři psi, kteří zkoušky absolvovali. V roce 1990 byl založen Svaz záchranných brigád kynologů České republiky, jehož cílem je systematizovat výcvik a organizaci záchranných akcí. Unie začala hrát důležitou roli v rozvoji

a profesionalizaci kynologie v České republice. Mezinárodní úspěchy: Česká kynologie je mezinárodně uznávána za své úspěchy v oblasti zásahů po zemětřeseních a jiných

katastrofách. Například v roce 1999 byly české týmy s velkým úspěchem vyslány do Turecka a na Tchaj-wan, kde prokázaly vysokou efektivitu a profesionalitu. Tyto úspěchy položily základy pro další rozvoj záchranné kynologie v České republice, která dnes zaujímá přední místo v oblasti mezinárodní záchranné práce. (cmku.cz 2025; Tichá 2011)

1.1.1 Historie záchranné kynologie

Moderní záchranná kynologie se začala formovat po druhé světové válce, kdy se začaly organizovat první systematické programy výcviku záchranných psů; v 60. a 70. letech 20. století došlo k velkému rozmachu zakládání specializovaných jednotek. Význam kynologie při záchranných operacích se projevil při katastrofách, jako jsou zemětřesení, průmyslové havárie. (DOUBOVÝ, H. 2010; rochsociety.com 2023)

1.1.2 Vývoj a historie používání psů v záchranných misích

Používání psů při záchranných akcích je prastaré, sahá až do starověku. V průběhu staletí byli psi cennými pomocníky při záchraně lidských životů. Měnilo se v závislosti na potřebách společnosti. Ve středověku byli psi využíváni k ochraně majetku a lidí a první specializované záchranné týmy vznikly v 19. století. Jedním z nejznámějších raných příkladů použití psů při záchranných pracích byl bernardýn, kterého používali mniši ze opatství svatého Bernarda v Alpách k hledání pocestných, kteří zabloudili ve sněhových polích. V moderní době se použití psů rozšířilo do různých oblastí, včetně záchranných operací ve městech, při lavinových nehodách a při hledání pohřešovaných osob na venkově. Význam záchranné kynologie se jednoznačně projevil při zvládání rozsáhlých katastrof, jako jsou zemětřesení, průmyslové havárie nebo povodně. Nasazení psů významně přispělo k záchraně životů v situacích, kdy byl přístup záchranníků k obětem omezený nebo zcela nemožný. Psi dokáží díky výjimečnému čichu a vytrvalosti najít zavalené nebo ztracené osoby tam, kde technika selhává. (911memorial.org 2025, nsarda.org 2020)

1.1.3 Starověk a rané zmínky

V Řecku a Říme byli psi používáni k hledání zraněných vojáků na bitevním poli, prokázali schopnost najít lidi v obtížných situacích podle jejich stop. První organizované použití psů k záchraně života se datuje do Alp na konci 17. století: v roce 1773 byl při lavině v Krkonoších zaznamenán pes, který vyhrabal svého majitele. Na přelomu 19.

a 20. století začali psi hrát roli při hledání zraněných vojáků ve válečných konfliktech. Britská armáda například vytvořila jednotku pohotovostních psů vycvičených k označování

raněných štekotem. V roce 1961 byla v Nizozemsku z iniciativy českého emigranta J. R. Tomana založena první Mezinárodní brigáda záchranných psů. Brigáda se zúčastnila záchranných akcí po zemětřeseních v Peru (1963) a Chile (1965), čímž se započala moderní éra záchranné kynologie. V roce 1968 byl v rámci Integrovaného záchranného systému založen první československý záchranný sbor v Příbrami. Tento vývoj vedl k systematizaci výcviku a organizaci záchranných akcí. Dnes se psi hojně využívají při různých záchranných akcích po celém světě. České kynologické týmy se proslavily nejen svou prací při národních, ale i mezinárodních záchranných operacích, například při katastrofách v Turecku a na Tchajwanu. Historie využití psů při záchranných operacích ukazuje jejich neocenitelnou roli při záchraně lidských životů a jejich schopnost spolupracovat s lidmi ve vysoce stresových situacích. (Jiří Rulc, Juraj Štaudinger, Peter Nevolný 2014; Jančaříková K. 2019)

2 ZÁCHRANÁŘSKÁ KYNOLOGIE

Záchranářská kynologie má bohatou historii sahající až do 1. světové války, kdy psi byli poprvé systematicky využíváni pro vyhledávání zraněných vojáků a osob zasypaných po bombardování Němčič, moderní organizovaný výcvik záchranných psů v Evropě je spojen s českým emigrantem J. Rudolfem Tomanem, který v roce 1961 v Holandsku založil první mezinárodní brigádu záchranných psů. Dnes jsou čeští záchranářští psi považováni za součást světové záchranářské špičky. Účastní se mezinárodních soutěží jsou nasazováni při zásazích doma i v zahraničí. Čeští psi byli úspěšní při zásazích v Turecku, na Tchaj-wanu, v Řecku, Indii, Alžíru a Íránu. (Jančaříková, K. 2019; Rulc, J., Štaudinger, J. a Nevolný, P., 2014)

2.1 Záchranářský pes

Dnes jsou záchranářští psi nedílnou součástí integrovaného záchranného systému, účastní se národních i mezinárodních misí a při katastrofách, jako bylo zemětřesení v Turecku a na Tchaj-wanu v roce 1992, si čeští záchranářští psi získali dobré jméno. (Zachranari.cz, 2024)

Výcvik se zaměřuje na různé specializované oblasti. Záchranářská kynologie je specializovaný obor, ve kterém se psi používají k vyhledávání pohřešovaných nebo uvízlých osob. Psovodi záchranářských psů pracují společně s hasiči, horskými záchranáři, policií nebo jinými složkami celkového záchranného systému. (Rulc, Štaudinger a Nevolný, 2014)

Tato práce je fyzicky i psychicky náročná, protože vyžaduje vysokou úroveň výcviku psa i psovoda. Záchranářští psi se musí umět pohybovat v nejrůznějších terénech, včetně lesů, hor, městských ruin po zemětřesení, sesuvů půdy. Výcvik psů je dlouhodobý proces, který začíná již u štěněte. Psi se učí hledat lidský pach a dávat najevo svůj nález štěkáním, hrabáním a dalšími hmatatelnými signály. Musí být schopni pracovat ve dne i v noci, za každého počasí a v situacích, které jsou nebezpečné pro psa i psovoda. Psovodi záchranářů musí být dokonale fyzicky připraveni, protože zásahy často probíhají v obtížném terénu a drsných podmínkách. Kromě práce se psy musí být psovodi vyškoleni také v poskytování první pomoci, orientaci v terénu, GPS, komunikační technice. Často absolvují specializované kurzy, například lanové techniky pro záchranu osob z výšek a hlubokých míst. Existuje několik typů záchranářských psů podle toho, kde a jak působí. Sutinové psi se specializují na vyhledávání lidí v troskách po přírodních katastrofách nebo teroristických

útocích. Terénní psi hledají ztracené osoby v lesích, na polích a v rozsáhlých neobydlených oblastech. Vodní záchranářští psi hledají utonulé osoby ve vodních tocích a nádržích. Různé typy psů vyžadují různý výcvik a též přístup, všechny však vyžadují vysokou úroveň motivace, soustředění a poslušnosti. Záchranářští psi se také často účastní mezinárodních misí, jako jsou zemětřesení a jiné katastrofy, které vyžadují rychlé nasazení zkušených psích týmů. Záchranářští psi jsou nepostradatelní, protože dokáží najít lidi v místech, kde je moderní technika nedostupná. Úspěšný zásah závisí nejen na psovi, ale také na zkušenostech a dovednostech psovoda, který musí umět správně číst chování psa, motivovat ho a účinně spolupracovat s ostatními členy záchranného týmu. (Jančaříková, 2019)

2.2 Plemena vhodná pro záchranářskou kynologii

Pro záchranářskou kynologii se nejčastěji využívají plemena s vynikajícími čichovými schopnostmi, fyzickou zdatností a vytrvalostí.

Mezi nejvhodnější plemena patří:

- a. Německý ovčák
- b. Belgický ovčák
- c. Labradorský retrívr
- d. Novofundlandský pes
- e. Irský setr
- f. Portugalský vodní pes
- g. Basenji (Jančaříková, 2019; Rulc, Štaudinger a Nevolný, 2014)

2.2.1 Belgický ovčák Malinois

Jsou to pilní psi. Jsou to pracovití psi, kteří potřebují hodně pohybu a také potřebují zaměstnat svou mysl. Jsou chytrí a vytrvalí, snadno a rychle se učí novým povelům ve kterém dokáží pracovat celé hodiny. Původně se jednalo o pastevecké psy, dnes se s ovci setkáváme jen zřídka. Malinois (belgický pes) je ideálním plemenem pro profesionální sportovce i pro služební výcvik. Malinois je oporou při výcviku agility nebo obedience. Tento pes váží kolem 20 kg, takže je lehký a mrštný a snadno se opatrně pohybuje v sutinách. Jejich přesné pracovní schopnosti podobné vojenským

jsou kombinací s jejich snadným výcvikem a vynikajícím čichem ideální jako záchranářští psi. (Rulc, Štaudinger a Nevolný, 2014; Jančaříková, 2019)

2.2.2 Německý ovčák

Německý ovčák, obecně známý jako vlčák, patří již po desetiletí ke standardům psů. Toto plemeno sloužilo jako služební pes pro policii a armádu i mezi běžnými chovateli. Často tohoto psa vidáme na dlouhých procházkách po zahradách a lesích běžných domů a u cvičitelů provádějících různá cvičení poslušnosti. Toto plemeno má velmi dlouhou historii jako služební pes. Němečtí ovčáci jsou velmi inteligentní a energičtí psi, kteří se snadno učí a rychle. Zvládnou i velmi náročný výcvik a při plnění pokynů bývají velmi přesní. Používají se proto při různých pátracích, sledovacích a záchranných operacích, kde jsou výše uvedené vlastnosti nejen žádoucí, ale také velmi potřebné pro úspěch operace. (Jančaříková, 2019; Rulc, Štaudinger a Nevolný, 2014)

2.2.3 Novofundlandský pes

Novofundlandský pes je jedním z nejznámějších vodních záchranářů ve světě psů. Nejenže milují vodu, ale jsou také přátelští a vyrovnaní. Mají dobré vztahy s lidmi i ostatními zvířaty a často působí jako součást rodiny. Dávají přednost chladnějšímu podnebí a budou šťastní v horách. Pocházejí z kanadského ostrova Newfoundland a byli vyšlechtěni k tahání těžkých nákladů a práci v ledové vodě. Stále milují vodu a jsou velmi odolní, takže jim nedělá problém vytáhnout tonoucího z velmi studené vody. Přestože existuje poměrně hodně psů vyšlechtěných pro práci ve vodě, novofundlandčan je díky své síle, odvaze, otužilosti a vytrvalosti nejčastěji používaným psem pro vodní záchranu. (ifauna.cz, 2023; chlupaci.cz, 2025; pesweb.cz, 2025)

2.2.4 Labradorský retrívr

Labradoři jsou známí jako přátelští a společenští psi, kteří dávají přednost společnosti lidí které se snadno učí. Mají vynikající čich a milují vodu. Koneckonců byli vyšlechtěni převážně k lovu chyceného vodního ptactva. Vynikající čich, láska k vodě a přátelská povaha jsou také vlastnosti velmi dobrého vodního záchranářského psa. Labs jsou středně velcí, odolní psi, kteří milují pohyb a společnost lidí. Proto se často používají k mnoha činnostem spojeným se službou člověku, které vyžadují úzkou spolupráci mezi člověkem, psem. Často slouží jako canisterapeutičtí a služební psi a také v rolích služebních psů, například při vyhledávání drog. Jsou to všestranní psi a patří k oblíbeným rodinným společníkům

psodů. Jsou zkrátka milujícím a všestranným partnerem ve chvílích nepohody. (zoolo.cz, 2021; webfordog, 2025)

2.2.5 Irský setr

Irský setr se často používá jako manekýn pro svou eleganci. Jsou to však také všestranní pracovní psi se silnými loveckými instinkty. Rychle vycházejí s celou rodinou, včetně dětí a ostatních domácích zvířat, a často slouží jako aktivní rodinní společníci. Tito psi milují lidi a rádi se hýbou. Dlouhé procházky a v ideálním případě sportovní aktivity jsou nezbytné. Toto plemeno patří k nejaktivnějším tvorům s vynikající inteligencí a láskou k lidem a vodě. Z tohoto důvodu jsou často využíváni k lovu i k různým sportovním aktivitám a k asistenčnímu a záchranářskému výcviku. (petside.com, 2020; articlesfactory.com, 2024)

2.2.6 Portugalský vodní pes

Portugalský vodní pes patří v České republice k vzácnějším plemenům, ale jeho obliba postupně roste. Tento pes miluje lidi i různé sporty. Již z názvu plemene je patrné, že tento pes miluje vodu. Pokud se s ním rozhodnete provozovat aktivity spojené s vodou, bude nadmíru spokojený. Portugalští vodní psi byli vyšlechtěni k práci ve vodě při lovu ryb. Například tahali různá břemena (např. rybářské sítě) a předávali zprávy mezi loděmi. Toto plemeno je tedy geneticky přizpůsobeno práci ve vodě a podobně jako například labrador má na předních nohách vyvinuty klapky, které usnadňují pohyb ve vodě. Plemeno je silné a odolné a může pracovat po dlouhou dobu. V kombinaci s velkou náklonností k lidem je to předurčuje k použití ve vodní záchrané službě. (akc.org, 2023; yourdogadvisor.com, 2022)

2.2.7 Basenji

Basenji je malá neřízená střela, která vyžaduje přiměřený pohyb. Je to jedno z nejstarších plemen původem z Afriky, které se používalo k lovu. Dnes plní roli aktivních společníků. Stále si však zachovává silný lovecký instinkt, díky němuž je nezávislý a ostražitý. Protože pochází z Afriky, nevede se jim dobře v chladu ani v dešti, ale ožívají za teplých slunečných dnů. Basenjoyé jsou malí a nenudí. Se správným přístupem se dají snadno vycvičit a v kombinaci s jejich vynikajícím čichem a malou velikostí je lze využít k záchranářským pracím, tj. k hledání v troskách. V sutinách jsou mrštní a opatrní. Díky

svým schopnostem se stále častěji používají při záchranných akcích. (Rulc, Štaudinger a Nevolný, 2014; Jančaříková, 2019)

2.3 Výchova a výcvik psa

Studium záchranářských psů se zaměřuje na výcvik psů pro záchranné operace, kteří hrají důležitou roli při hledání pohřešovaných osob a obětí katastrof. V této oblasti existuje několik důležitých aspektů výchovy a výcviku psů. Zahrnuje socializaci a poslušnost, specializovaný výcvik. Výcvik začíná v raném věku které trvá několik let, než je pes plně použitelný. Výcvik se zaměřuje na pachovou stopu, překonávání překážek a reakci na různé krizové situace. Zahájení výcviku Ideální je začít s výcvikem již ve štěněčím věku, ale je možné začít i v dospělosti. Výcvik by měl zahrnovat rozvoj čichu prostřednictvím her a stopování, postupné zavádění aportovacích technik. Výcvik záchranářských psů by měl být založen na pozitivní motivaci a hře. Psi se učí pomocí různých cvičení, která simulují reálné situace, jako je vyhledávání osob v sutinách nebo přírodním terénu. Je důležité, aby psovod rozuměl navigaci a uměl využít směr větru při hledání. Výcvik záchranářského psa vyžaduje čas a může trvat i několik let. Během výcviku se psi učí vyhledávat a reagovat na různé podněty a situace. Starší psi jsou často díky svým zkušenostem schopni lépe reagovat na pachy a orientovat se v terénu. (zachranari.cz, 2022; therapydogs.com, 2024)

2.4 Zkoušky a certifikace

Účelem této úvodní zkoušky je ověřit, zda je pes schopen počátečního výcviku a zda jeho vrozené vlastnosti a nervový systém vydrží v dalším výcviku vyšší zátěž v jakémkoli směru záchranářského výcviku. Proto jsou zde, stejně jako u všech čistě záchranářských disciplín, kladeny vyšší nároky na zkušenosti a citlivost rozhodčích. Test záchranářské způsobilosti (ZZZ), tento test prověřuje počáteční výcvikové schopnosti a vrozené vlastnosti psa. Absolvování tohoto testu je často podmínkou pro vstup do záchranného týmu sinologů. Vzhledem k náročnosti prostředí, ve kterém se záchranářští psi pohybují (sutiny, voda, laviny, rušivé vlivy), jsou na průběh zkoušky kladeny vysoké nároky na přesnost a objektivitu posuzování. Rozhodčí musí být nejen odborně způsobilí, ale také citliví k individuálním projevům psa. Oproti sportovní kynologii jsou zde kritéria více zaměřena na přirozené reakce psa, jeho odolnost vůči stresu a schopnost improvizace. (zachranari.cz, 2022)

2.5 Test záchranářské způsobilosti speciální cviky

Zkouška ZZZ je vstupní zkouškou do národního zkušebního řádu a má především zajistit, že pes je vhodný pro budoucí použití v obou směrech záchranářského výcviku. Mimo jiné

musí odpovídajícím způsobem prověřit neagresivitu a snášenlivost vůči lidem a ostatním psům. Jedná se o jedinou zkoušku v NRC, při které rozhodčí dává plné povely. Při klasifikaci jednotlivých cviků by měly mít body za ochotu k provedení přednost před přesností provedení. Pokud pes neoznačí osobu na okraji chodníku nebo při nácviku přímo označí volně pobíhající osobu, nemůže být zkouška splněna, pokud pes o osobu nejeví zájem, bojí se jí nebo je vůči ní agresivní.

Stopa - 300 kroků dlouhá, položená na rovném terénu a rychle zvednutá. Na koncích leží setři s příkryvkami. Setr si lehne s dekou na konci. Psovod může pokládání sledovat, ale pes nesmí sledovat rozdělování nebo pokládání vrstev. Časový limit: 15 minut.

Průchod kolem rušného místa – pes na vodítku míjí skupinu čtyř lidí. Jsou tam dva ohně a hlasitý hluk. Psi se při návratu krátce zastaví u ohňů.

Přechod přes nepohodlný materiál – pes na vodítku přechází přes schod 5x5 pokrytý sutí nebo drátěným pletivem. Zastavte se a opětuje.

Kontakt s cizími lidmi – jedna osoba nasadí psovi náhubek a obuje ho a druhá osoba jede k vozidlu. Pes běží volně na přívěsu 200 m, aniž by jevil známky úzkosti.

Označování volně stojících osob – pes se na 30 kroků podívá na stojící osobu, která na pokyn zalehne. Psovod dá psovi další dva povely, aby buď označil, nebo zůstal na místě. (kzjcr.cz, 2021; zbkkk.cz, 2025;

2.6 Kynologické pátrací týmy

Specializovaná jednotka pro pátrání po osobách. Pátrací tým se skládá z psovoda, jeho psa a dalších profesionálů, kteří pomáhají koordinovat pátrací akci. Záchranné týmy společnosti kynology hrají důležitou roli při hledání a záchraně pohřešovaných osob. Jejich mise se zaměřují na různé situace a terény, kde jsou psi a jejich psovodi nasazováni k efektivnímu pátrání. Záchranná kynologie je nedílnou součástí Integrovaného záchranného systému (IZS) ČR a spolupracuje s dalšími složkami, jako jsou hasiči a policie. Týmy kynologů dokáží efektivně pokrýt rozsáhlá území a jejich nasazení může výrazně zvýšit šance na úspěšnou záchranu pohřešovaných osob. (policie.cz, 2020; hzscr.cz, 2017)

3 PŮSOBENÍ ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLOGIE V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA

Psi jsou speciálně vycvičeni k vyhledávání osob zasypaných v troskách budov po přírodních katastrofách nebo haváriích. Jsou nedílnou součástí USAR (Urban Search and Rescue) týmů, které operují v městských oblastech. Kynologické pátrací týmy jsou nasazovány při pátrání po pohřešovaných osobách v lesích, polích a dalších volných prostorech. Jsou schopné pracovat v náročných podmínkách a za různých klimatických situací. Psi jsou vycvičeni také pro vyhledávání osob v lavínách a na vodních plochách. Tyto specializace jsou důležité pro zimní a letní sezóny, kdy jsou tyto typy zásahů nejčastější. (cmku.cz, 2010; dspace.cvut.cz, 2017)

3.1 Působení záchranné kynologie

Záchranná kynologie hraje důležitou roli při ochraně obyvatelstva v několika regionech. Psi a jejich psovodi jsou vycvičeni k vyhledávání osob v sutinách, ve volném terénu, lavínách a pod vodou. V moderní době má specializovaná zoologie nezastupitelné v místě mnoha činnostech přímo souvisejících s ochranou obyvatelstva. Záchranná kynologie je integrována do IZS, kde spolupracuje s hasiči, policií a dalšími složkami při řešení mimořádných událostí. Psi jsou nasazováni v rámci pátracích akcí a při vyhledávání osob v sutinách. Tyto týmy jsou označovány jako K9-teams nebo Canine Search Teams a jsou klíčové pro efektivní pátrání a vyhledávání osob. Kynologické týmy jsou nejčastěji povolány do obydlených oblastí při mimořádných událostech, jako jsou přírodní katastrofy, havárie a nehody. (hzscr.cz, 2025)

3.1.1 Policie České republiky

Služební kynologie Policie ČR je součástí odboru služební kynologie a hipologie, který zodpovídá za specializovaný výcvik psů a jejich psovodů, pořádání různých školení, seminářů a soutěží a řízení chovu psů pro Policii ČR. Služební kynologie Policejní služby je zařazena na všech krajských generálních ředitelstvích, jakož i u cizinecké policie, ochranné služby. Policejní služba disponuje několika stovkami psů, kteří jsou rozděleni do několika kategorií podle svého využití. Mezi tyto kategorie patří základní policejní kynologická činnost, speciální policejní kynologická činnosti a specializovaná kriminalistická technická činnost. Tyto kategorie se dále dělí na přesnější určení úkolů, které pes vykonává, například hlídková činnost, zrychlené vyhledávání a pachová

identifikace. Psi činnosti na policejních stanicích mohou vykonávat pouze psovodi s odbornou způsobilostí pro příslušnou kategorii psích činností a služební psi s platným osvědčením. Tato osvědčení jsou platná jeden nebo dva roky, poté musí být psi přezkoušeni. Výcvik psů je organizován, přičemž společný nebo individuální výcvik probíhá ve výcvikových střediscích nebo na policejních stanicích. (Služební kynologie u útvaru PČR, 2024; Doležal, 1998; policie.cz, 2024)

3.1.2 Hasičský záchranný sbor

Základními úkoly Hasičského záchranného sboru České republiky je chránit životy, zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi. Mezi tyto úkoly patří vyhledávání a pomoc pohřešovaným osobám v sutinách zřícených budov a na místě zásahu za pomoci psovodů a dále poskytování sil, prostředků HZS ČR při pátrání po pohřešovaných osobách. Psovodi HZS ČR jsou příslušníci HZS ČR, kteří se ve svém volném čase věnují záchranným pracím. Příslušník HZS ČR je psovodem, pokud byl v rámci systemizace služebních nebo pracovních míst zařazen v organizační jednotce HZS ČR do funkce psovoda, nebo pokud souhlasil plněním povinností a úkolů psovoda a byla s ním uzavřena smlouva o používání psů. Výcvik služebních psů se provádí v rámci psovodova volného času, ale také společným výcvikem s ostatními psovody HZS ČR. Psovod i služební pes musí dosáhnout minimální úrovně výcviku a teprve poté může být klasifikován jako praktické využití služebního psa. Tato kategorie platí po dobu dvou let, poté musí být tým psů přezkoušen zkušební komisí. podle Pokynu generálního ředitelství HZS ČR č. 41/2012 ze dne 15. listopadu 2012 patří do kategorie praktické využití služebních psů. Podle pokynu generálního ředitelství HZS ČR č. 41/2012 ze dne 15. listopadu 2012 do kategorie praktického využití služebních psů patří:

- vyhledávání trosek – plošné vyhledávání – vyhledávání usnadňovačů – vyhledávání mrtvol
- vyhledávání osob ve strouze – hlídání objektů Služební psi se však Hasičský záchranný sbor ČR však využívá pouze kategorie sutinové vyhledávání a místní vyhledávání, přičemž pro tyto kategorie je třeba osvědčení o psech od Generálního ředitelství HZS ČR. (HZS ČR, 2016; dh.cz, 2024)

3.1.3 Urban Search and Rescue

Hasičský záchranný sbor České republiky zřídil také odřady pro mezinárodní záchranné operace, z nichž jeden je Urban Search and Rescue (USAR). Vytváření specializovaných odřadů s koncepcí vyhledávání a záchrany osob ze sutin se začalo realizovat v roce 1999 po zemětřeseních v Turecku a na Tchaj-wanu. V té době nebyla Česká republika na provádění záchranných akcí v zahraničí připravena. Následně však byla novelizována a též uzákoněna nová legislativa, schváleny metodické pokyny a použity speciální technické prostředky. To vše vedlo k tomu, že byl v České republice zřízen Pátrací a záchranný oddíl pro hustě osídlené oblasti (PZOO); psovodi jsou důležitou součástí PZOO, neboť jeho hlavním úkolem jsou pátrací a záchranné akce v hustě osídlených oblastech po vzniku mimořádné události. V současné době jsou v České republice nasazovány dva typy odřadů USAR: střední odřady USAR a velké odřady USAR. Střední USAR odřad se používá pro pátrací a záchranné operace v hustě osídlených oblastech se středně těžkými podmínkami. Tento odřad se skládá z 36 osob, včetně šesti psovodů, a má plánovanou dobu nasazení sedm dní. Těžký oddíl USAR bude využíván pro pátrací a záchranné operace v hustě osídlených oblastech s náročnými podmínkami a bude se skládat z 68 osob, včetně 10 psovodů, s předpokládanou dobou nasazení 10 dní. psí týmy přidělené k USAR jsou pečlivě vybírány z různých organizací po celé zemi a musí mít absolvovanou certifikaci pro vyhledávání trosek od ministerstva vnitra. (Kramer, 2023; publicsafety.gc.ca, 2021; fema.gov, 2023)

3.1.4 Armáda české republiky

Záchranná kynologie Armády České republiky se zaměřuje na výcvik psů a psovodů pro záchranné operace a další mise vyžadující specializované dovednosti. Hlavním výcvikovým zařízením vojenské kynologie je Centrum vojenské kynologie v Chotyně, kde probíhá několik významných misí:

Hlavní úkoly Centra vojenské kynologie

- Výcvik psovodů: střediska poskytují MO výcvik psovodů a služebních psů.
- Výcvik v zahraničních operacích: psovodi a služební psi jsou vysíláni do zahraničních operací. Odborná metodická podpora: střediska poskytují odbornou metodickou podporu vojenským útvarům a zařízením v oblasti vojenské kynologie.
- Reprezentace AČR: Centrum se podílí jako zástupce AČR v oblasti kynologie a spolupracuje se zahraničními pozemními jednotkami.

Působení záchranářské kynologie v Armádě české republiky

Záchranná kynologie Armády České republiky se také podílí na Integrovaném záchranném systému a hraje důležitou roli při pátrání po pohřešovaných osobách, obětech katastrof a dalších kritických situacích. Armádní kynologické týmy spolupracují s dalšími složkami IZS, jako jsou hasiči, policie a zdravotnická služba. (acr.army.cz, 2025)

3.1.5 Horská služba

Záchranná služba kynology a Horská služba úzce spolupracují a zaměřují se na zajištění bezpečnosti v horských oblastech a účinné pátrání po pohřešovaných osobách. Záchranářská kynologie je specializovaný obor výcviku psů, který se zaměřuje na vyhledávání pohřešovaných nebo uvízlých osob v různých prostředích. Jedná se o náročnou disciplínu, která klade vysoké nároky nejen na samotné psy, ale také na jejich psovody. Záchranářské psy lze využít v různých oblastech, včetně vyhledávání osob v sutinách, lavinového pátrání, pátrání v terénu a pátrání pod vodou. V České republice se výcvik a činnost záchranných psů řídí přísnými normami a psovodi musí projít přísným výcvikem a certifikací. Jednotky horské služby se často podílejí na pátracích a záchranných operacích v horském terénu. Jejich úkolem je zajistit bezpečnost turistů, lyžařů a horolezců a pomáhat při záchranných akcích v případě lavinových nehod nebo pádů v obtížném terénu. U horské služby se psi používají především k vyhledávání lavin. Při lavinových nehodách rozhoduje o přežití zasypaného právě pes. Psi dokáží odhalit pach člověka i pod hustým sněhem, což značně urychluje záchranné operace. Psovodi horských záchranných psů musí mít vynikající znalosti hor, počasí a lavin. Musí umět rychle reagovat na měnící se povětrnostní podmínky a zvládat obtížné situace, jako jsou sněhové bouře, silné mrazy, vysokohorské prostředí. Kromě toho musí být vyškoleni v poskytování první pomoci, resuscitaci, protože se často dostávají k obětem jako první. (horskaslužba.cz, 2020; horskaslužba.cz, 2025)

3.1.6 Celní správa

Celníci hrají klíčovou roli při odhalování kontrabandu, drog, výbušnin, zbraní a dalších nelegálních předmětů, které se snaží překročit hranice. Psi jsou vycvičeni k detekci specifických pachů a jsou nasazováni na letištích, hranicích, v přístavech, na nádražích a dalších strategických místech. Výcvik celních psů je velmi přísný a zdoluhavý proces. Štěňata nejprve procházejí základním výcvikem poslušnosti a socializace, aby se zajistilo, že zůstanou klidná v rušném prostředí, jako jsou letiště a velké lodní terminály. Poté jsou vycvičeni k rozpoznávání pachů určitých látek, jako je marihuana, kokain, heroin, tabák,

výbušniny nebo velké množství peněz. Tento výcvik je založen na pozitivním posilování a pes je odměňován za každé úspěšné odhalení. Psovod musí psovi dokonale rozumět a musí být schopen interpretovat jeho chování. Jakmile pes zaznamená podezřelý balíček nebo náklad, je na psovodovi, aby správně vyhodnotil situaci a ve spolupráci s celními orgány přistoupil k dalšímu kroku. Celní psi jsou nasazováni také k prohledávání lodí, nákladních vozidel, vlaků nebo dokonce budov, kde se může nacházet nelegální náklad. Psovodi musí být nejen vynikajícími odborníky na psy, ale musí být také obeznámeni s celními kontrolami a zákony o pašování. Mohou být součástí speciální jednotky pro boj s organizovaným zločinem a psi mohou být využíváni při zátazích a k zajištění důkazů. Kromě toho musí být připraveni pracovat v náročných podmínkách, často nepřetržitě, včetně extrémního horka a chladu. Celní psi musí být spolehliví, disciplinovaní a schopní soustředit se v rušivém prostředí. Každý pes má svého psovoda, s nímž má silné pouto. Díky této spolupráci jsou celní psi schopni účinně a rychle odhalovat nezákonnou činnost a přispívat tak k bezpečnosti státu. (Celní správa ČR, 2024)

3.1.7 SIRIUS

V České republice existuje několik organizací, které se specializují na studium záchranných psů, ale sdružení SIRIUS mezi nimi vyniká. Organizace sdružuje dobrovolníky, kteří se specializují na výcvik a nasazení záchranářských psů při skutečných záchranných akcích. Členové SIRIUSu se pravidelně účastní výcvikových akcí, cvičení a soutěží, aby udržovali vysokou úroveň připravenosti svých psů i sebe sama. SIRIUS také aktivně spolupracuje s Hasičským záchranným sborem České republiky (HZS ČR) a dalšími složkami Integrovaného záchranného systému a aktivně s nimi spolupracuje. Tato spolupráce je klíčová pro efektivní koordinaci při skutečných záchranných akcích, které vyžadují rychlou a účinnou reakci na krizové situace. Výcvik záchranářských psů v SIRIUSu je složitý a náročný proces. Záchranářští psi jsou cvičeni k vyhledávání osob v různých prostředích, včetně sutin, lesů, vodních ploch a lavin. Každý typ prostředí vyžaduje specifický přístup a techniku výcviku. Například při vyhledávání v sutinách se psi učí opatrně se pohybovat po nestabilním povrchu země a označovat nálezce štěkotem nebo jinými smluvenými signály. V zalesněných oblastech se klade důraz na schopnost psa překonávat velké vzdálenosti od psovoda a efektivně prohledávat rozsáhlé plochy. Součástí výcviku je také nácvik poslušnosti, odolnosti vůči stresu a schopnosti pracovat v různých podmínkách, včetně noci a nepříznivých povětrnostních podmínek. SIRIUS se snaží neustále zlepšovat dovednosti svých členů a jejich psů. Pravidelně pořádá semináře, workshopy

a cvičení, aby si psovodi mohli vyměňovat zkušenosti a učit se novým výcvikovým metodám. Důležitou součástí činnosti SIRIUS je také vzdělávání veřejnosti. Prostřednictvím ukázek, přednášek a prezentací je veřejnost seznamována se záchrannářskou kynologií a významem připravenosti na mimořádné události. Tím přispívají k lepšímu povědomí o důležitosti této práce a motivují lidi k účasti na této ušlechtilé činnosti. Záchranářská kynologie je náročná, ale velmi důležitá disciplína, a právě díky organizacím, jako je SIRIUS, a jejím obětavým členům, kteří věnují svůj čas a energii výcviku záchranářských psů, mohou účinně reagovat na mimořádné události a zachraňovat životy. Jejich práce je vzorem obětavosti a spolupráce ve prospěch celé společnosti. (sirius-rescue.cz, 2025)

4 TYPY ZÁCHRANÁŘSKÝCH PSŮ

Záchranářští psi jsou nepostradatelnými pomocníky při pátrání po pohřešovaných osobách, zachraňují životy a v krizových situacích nacházejí důležité stopy. Díky svému vysoce vyvinutému čichu a schopnosti pracovat v extrémních podmínkách mohou rychle najít osoby, které by jinak zůstaly bez záchrany. Psi jsou rozděleni do několika hlavních kategorií podle specializace výcviku, přičemž každá z nich má své specifické využití, požadavky na výcvik psů a psovodů. (kennel.cz, 2024)

4.1 Plošný vyhledávací psi

Jedním z nejběžnějších typů záchranářských psů je komunitní pátrací pes, který je vycvičen k hledání pohřešovaných osob v otevřeném prostoru. Tento typ nasazení je velmi důležitý při pátrání po pohřešovaných osobách například v lesích, horách a rozsáhlých divokých oblastech. Jedná se o turisty, děti, starší osoby s demencí a osoby v krizových situacích. Výcvik terénních psů je náročný a zahrnuje výcvik pro prohledávání rozsáhlých oblastí, schopnost pracovat v různých povětrnostních podmínkách a orientaci podle pachových stop. Psi musí být schopni rychle a efektivně reagovat, samostatně vyhodnocovat situace a označit nálezce například štěkotem. Důležitou roli při těchto činnostech hraje také spolupráce s psovodem a dalšími složkami integrovaného záchranného systému. (kennel.cz, 2024)

4.2 Sutinoví psy

Sutinoví psy jsou nezbytní při hledání osob zasypaných v sutinách budov po katastrofách, jako jsou zemětřesení a výbuchy. Tito psi musí být vycvičeni k pohybu v nebezpečném, nestabilním terénu, kde hrozí další zřícení nebo závaly. Psi pracující v sutinách jsou schopni vycítit člověka i pod vrstvami betonu a sutin. Jejich výcvik se zaměřuje nejen na vyhledávání pachů, ale také na překonávání různých překážek a soustředění se na daný úkol, a to i v rušivých situacích, jako je hluk, prach a oheň. Když zahlédnou přeživšího, dají mu signál štěkotem nebo zaujmou určitý postoj. (danavratilova.cz, 2025)

4.3 Lavinoví psi

Lavinoví záchranářští psi patří k nejrychlejšími záchranným prostředkům v horských oblastech. Jejich úkolem je vyhledávat lidi zasypané lavinami, kde záleží na každé minutě. Lavinoví psi jsou důležitým prvkem horské záchranné služby, protože čas na záchranu člověka zasypaného sněhem je omezený. Výcvik lavinových psů zahrnuje nácvik detekce

pachu pod vrstvami sněhu, práci v ledových podmínkách a schopnost účinně označit místo nálezu. Lavinoví psi se učí spolupracovat s týmy horské záchranné služby a často se stávají součástí specializovaných lavinových zásahových týmů po celém světě. (ochranazvirat.cz, 2023; novinky.cz, 2017)

4.4 Vodní záchranářští psi

Vodní záchranářští psi mají specifické poslání. Pomáhají při záchrane tonoucích a při pátrání po utonulých. Tito psi jsou obvykle velká plemena, například novofundlandští psi, s přirozeným talentem pro plavání a velkou fyzickou silou, aby mohli vytáhnout lidi na břeh. Výcvik vodních záchranářských psů zahrnuje nejen fyzickou sílu a plavecké dovednosti, ale také schopnost spolupracovat se záchranáři a z člunů a člunů. Někteří psi jsou také cvičeni k nošení záchranných vest a lan, která pomáhají zachraňované osobě udržet se na hladině. (vodnizachranarinasepsy.cz, 2025; herolky.eu, 2024)

4.5 Mrtvolní psi

Psi na vyhledávání mrtvol jsou psi speciálně vycvičení k vyhledávání mrtvol. Tito psi jsou neocenitelní při policejním vyšetřování, když je třeba najít těla obětí nebo biologické stopy, které mohou pomoci vyřešit zločin. Jejich výcvik se zaměřuje na identifikaci pachových složek rozkládajících se těl a nepřístupného terénu. Psi pro vyhledávání mrtvých těl mohou pracovat na souši i ve vodě a mohou pomáhat při pátrání v bažinách, pod sutinami a v městském prostředí. (akc.org, 2024)

4.6 Detekční psi

Detekční psi jsou speciálně vycvičení k identifikaci specifických pachových stop, které jsou důležité pro bezpečnostní složky a záchranné týmy. Tito psi mohou být vycvičení k odhalování široké škály látek, včetně drog, výbušnin, nelegálních zbraní a chemických a biologických látek. V záchranářské psychologii jsou detekční psi často využíváni při hledání těl pohřešovaných a zasypaných osob. Tito psi dokážou odhalit i nepatrné stopy biologického materiálu, což má zásadní význam například při pátrání po obětech nehod, přírodních katastrof a trestných činů. Další důležitou podkategorií jsou psi pro detekci nemocí, kteří se v posledních letech stále více zapojují do zdravotnictví. Bylo prokázáno, že někteří psi dokáží identifikovat pachové změny spojené s různými chorobami, jako je rakovina, cukrovka a infekční onemocnění, například COVID-19. Detekční psi jsou cvičeni pomocí metody pozitivního posilování, která

odměňuje psy, kteří správně identifikují určitý pach. Psi jsou obvykle naučeni nenápadně označit nalezený předmět tím, že stojí nebo sedí v klidu poblíž místa, kde se nachází požadovaná látka. Plemena, jako jsou labradoři, border kolie a němečtí ovčáci, jsou nejen vysoce inteligentní, ale mají také vynikající čich a vysokou motivaci k práci. (Rulc, Štaudinger a Nevolný, 2014; azhumane.org, 2025)

4.7 Psi pro detekci specifických pachů

Psi, kteří detekují specifické pachy, jsou využíváni především celníky, policií a dalšími bezpečnostními složkami. Tito psi jsou vycvičeni k vyhledávání výbušnin, drog, zbraní a dalších nebezpečných látek. Výcvik těchto psů probíhá formou pozitivního posilování, kdy je pes odměňován za správnou identifikaci nalezeného předmětu. Obvykle označí místo nalezeného předmětu tím, že stojí nebo sedí v klidu, aby nedošlo k aktivaci nebezpečného předmětu (např. v případě výbušnin). Detekční psi musí zvládat práci v rozličných podmínkách – na letištích, v přístavech, ve vozidlech, ve vlcích, na poštovních uzlech nebo ve veřejných budovách. Proto je výcvik komplexní a zahrnuje i nácvik práce v rušném prostředí, odolnost vůči rušivým podnětům a schopnost rychlé orientace. (customs.govt.nz, 2024)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Pro ověření teoretických poznatků byla zpracována praktická část formou dotazníkového šetření. Dotazník byl zaměřen na zkušenosti odborné i laické veřejnosti se záchranářskou kynologií, konkrétně s výběrem plemen, úspěšností výcviku a vlastnostmi, které jsou u psů nejvíce ceněny. Dotazník vyplnilo celkem 8 respondentů, mezi nimiž byli příslušníci složek IZS, zkušení kynologové i dobrovolníci. A cílem praktické části bylo ověřit a doplnit teoretické poznatky o výběru vhodných plemen pro záchranářskou kynologii pomocí dotazníkového šetření. Dotazník byl rozeslán mezi osoby aktivně se podílející na výcviku, nasazení a hodnocení záchranářských psů v rámci IZS, dobrovolných organizací a kynologických klubů.

Dotazníkové šetření se zaměřovalo zejména na následující okruhy:

- Jaká plemena jsou v praxi považována za nejvhodnější pro záchranářskou činnost,
- Které vlastnosti psů jsou nejvíce ceněny při výcviku i samotném nasazení,
- S jakými překážkami se psovodi a kynologové v praxi nejčastěji setkávají,
- Jaké jsou možnosti a limity v oblasti dobrovolnické činnosti v rámci záchranářské kynologie.

Cílem této části práce bylo nejen potvrdit teoretické poznatky, ale také objevit nové souvislosti, které by mohly přispět k návrhu konkrétních opatření v závěru práce.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

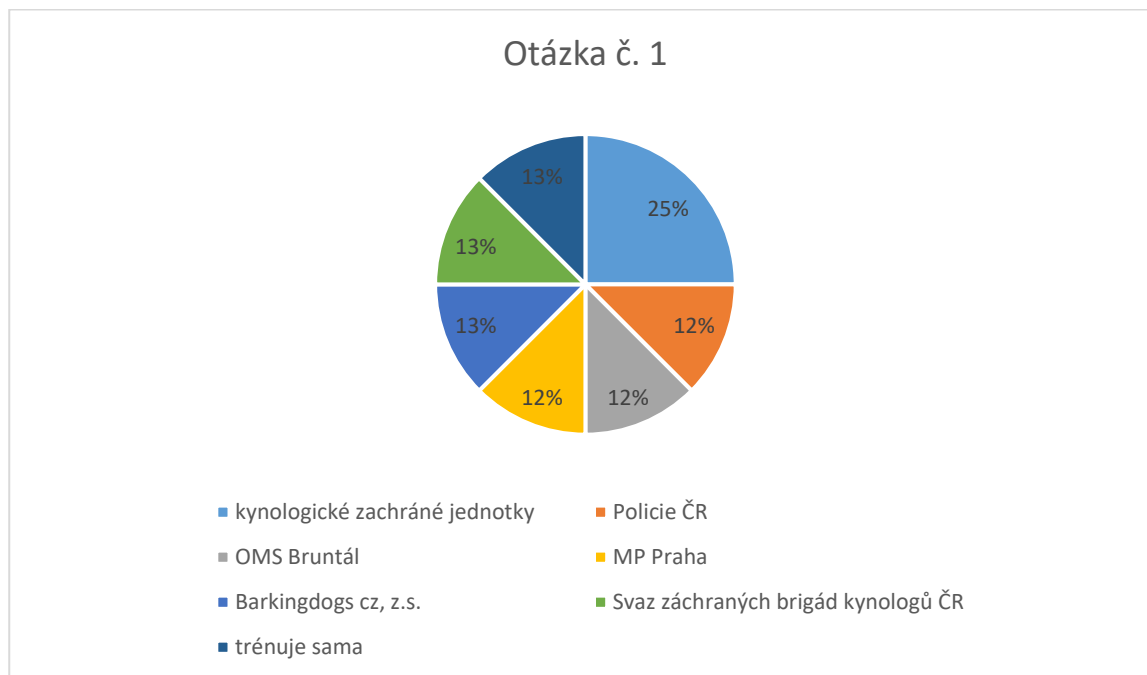
Dotazník byl rozeslán mezi příslušníky složek IZS, psovody, kynology a dobrovolníky se zkušeností s výcvikem nebo nasazením záchranářských psů. Celkem se sešlo 8 odpovědí, přičemž většina respondentů měla přímý kontakt s kynologickou záchrannou činností. Níže je uvedeno vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku.

1. Ve které složce IZS působíte?

- Hasičský záchranný sbor,
- Policie ČR
- Zdravotnická záchranná služba
- Dobrovolný hasič
- Jsem součástí kynologické záchranné jednoty

- Jiná...

Respondenti zastupovali různorodé složky. Největší zastoupení měla kategorie „Kynologická záchranná jednotka“, následovaná dobrovolnými hasiči a příslušníky HZS. Menší podíl měli zástupci Policie ČR. Výsledky potvrzují, že záchranná kynologie je oblastí, kde se významně angažují dobrovolníci a specializované jednotky mimo hlavní složky IZS.

2. Jaké máte zkušenosti se záchrannářskou kynologií?

- Žádné
- Teoretické (např. studium, kurzy)
- Praktické (výcvik, zásahy apod.)
- Jiná...

Většina respondentů uvedla praktické zkušenosti – tedy přímou práci se psy při výcviku nebo nasazení. Někteří respondenti měli teoretické znalosti (např. z kurzů nebo studia). Nikdo neuvedl, že by neměl žádné zkušenosti, což potvrzuje relevantnost odpovědí pro danou problematiku.

3. Jak dlouho se věnujete kynologii?

- Méně než 1 rok
- 1-3 roky, 1-3

- 3-5 let, 3-5
- Více než 5 let

Více než polovina respondentů uvedla, že se kynologii věnují déle než 5 let. Další skupiny tvořili respondenti se zkušeností 3–5 let a 1–3 roky. Odpovědi ukazují, že většina zúčastněných má dlouhodobý a hlubší vztah ke kynologii.

4. Jaká plemena považujete za nejvhodnější pro záchrannářský výcvik? (možno označit více možností)

- Německý ovčák
- Belgický ovčák malinois
- Labrador retrívr
- Zlatý retrívr
- Jiná...

Mezi nejčastěji zmiňovaná plemena patřila belgický ovčák malinois, německý ovčák a labradorský retrívr. Tyto výsledky odpovídají i závěrům z odborné literatury. Někteří respondenti uvedli i méně tradiční plemena, jako například border kolii nebo flatcoated retrívra, což ukazuje na otevřenost k alternativním možnostem.

5. S jakými plemeny jste při práci měl/a osobní zkušenost? (Otevřená otázka)

Odpovědi se shodují s předchozí otázkou – nejvíce respondentů mělo osobní zkušenost s belgickým a německým ovčákem. Dále byly zmiňovány labradoři a zlatí retrívři, ale i jednotlivé případy méně obvyklých plemen.

6. Jaké vlastnosti považujete u psa za klíčové? (označte 3 nejdůležitější)

- Vysoká motivace k práci
- Výborný Čich
- Poslušnost
- Vytrvalost
- Snášlivost s lidmi a jinými psy
- Odvaha

- Klidná povaha
- Jiná – jaká? (Otevřená odpověď)

Nejdůležitějšími vlastnostmi byly označeny: výborný čich, vysoká motivace k práci a vytrvalost. Dále respondenti oceňovali poslušnost, odvahu a psychickou stabilitu. Výsledky potvrzují, že pro úspěšné nasazení psa je klíčová kombinace fyzických a mentálních schopností.

7. Myslíte si, že konkrétní plemeno zásadně ovlivňuje úspěšnost výcviku psa pro záchranářskou práci?

- Ano
- Spíše ano
- **Spíše ne**
- Ne
- Nezáleží – rozhoduje výcvik a psovod

Většina respondentů odpověděla „spíše ano“, ale zazněla i možnost „nezáleží – rozhoduje výcvik a psovod“. To ukazuje, že výběr plemene je důležitý, ale klíčovou roli hraje samotná práce psovoda, jeho přístup a vedení výcviku.

8. Jaký je podle vás ideální pes pro práci v záchranářské kynologii a proč?
(Otevřená otázka)

V otevřených odpovědích bylo nejčastěji zmiňováno, že ideální pes by měl mít silný vztah k člověku, vysokou motivaci, fyzickou odolnost, chuť pracovat a stabilní povahu. Velká část respondentů zdůraznila individualitu psa – nezáleží tolik na plemeni, ale na osobnosti konkrétního jedince.

9. Setkal/a jste se s případem, kdy bylo netypické plemeno úspěšné v záchranářském výcviku?

- Ano
- Ne
- Nesetkal/a jsem se, ale myslím, že je to možné
- Jiné

Většina respondentů se s takovým případem nesetkala, ale připustila, že to považují za možné. Jeden respondent uvedl konkrétní zkušenost s australským ovčákem, který se velmi osvědčil v plošném vyhledávání.

• 10. Myslíte si, že výběr plemene významně ovlivňuje úspěšnost psa v záchranářské službě?

- Ano
- Spíše ano
- Ne
- Spíše ne
- Jiné

Odpovědi byly rovnoměrně rozložené mezi „ano“, „spíše ano“ a „spíše ne“. Většina respondentů však opět zdůraznila, že kromě plemene je zásadní způsob výcviku, přístup psůvoda a individuální přístup.

11. Jaký typ nasazení záchranářských psů považujete za nejdůležitější ve vaší praxi?

- **Pátrání po pohřešovaných osobách v terénu**
- Vyhledávání osob v sutinách (např. po zřícení budov)
- Vyhledávání osob v lavinách
- Vyhledávání mrtvých těl
- Psychická podpora a asistence
- Jiná...

Nejčastěji respondenti označovali pátrání po pohřešovaných osobách v terénu a vyhledávání osob v sutinách. Menší zastoupení měly lavinové zásahy a vyhledávání mrtvých těl. Zajímavostí je, že více respondentů uvedlo také „psychickou podporu a asistenci“, což potvrzuje, že využití záchranářských psů je stále širší.

12. Máte nějaké doporučení ohledně výběru plemen pro záchranářský výcvik?

Otevřená otázka poskytla řadu zajímavých postřehů. Respondenti doporučovali, aby se při výběru neupřednostňoval pouze vzhled nebo popularita plemene, ale především pracovní předpoklady, povaha a ochota spolupracovat. Často zaznívalo doporučení zaměřit

se na osvědčená plemena jako je belgický ovčák malinois, německý ovčák nebo labrador, ale současně zazněla i výzva k individuálnímu posuzování každého psa. Jeden respondent doporučil pečlivější kontrolu genetického zdraví a další upozornil na nutnost selekce nejen dle výkonnosti, ale i psychické stability.

13. Chtěl/a byste k tématu ještě něco dodat?

V této otázce bylo možné volně vyjádřit osobní názor. Někteří respondenti poděkovali za možnost podílet se na výzkumu, jiní zdůraznili důležitost lepší organizace výcviku a větší spolupráce mezi složkami IZS. Jeden z účastníků uvedl, že by uvítal jednotný systém vzdělávání psovodů a větší prostor pro výměnu zkušeností mezi dobrovolníky a profesionálními složkami. Zazněla také myšlenka na vytvoření národní databáze výcvikových středisek a jednotek, která by zjednodušila koordinaci při krizových situacích.

5.1 Metodika

Dotazník byl koncipován jako strukturovaný nástroj, který kombinoval uzavřené otázky s možností výběru více odpovědí a otevřené otázky umožňující vyjádřit vlastní názor. Tento přístup byl zvolen proto, aby bylo možné získat jak kvantitativní, tak kvalitativní data.

Dotazník byl distribuován elektronicky prostřednictvím e-mailu a také osobním předáním, a to cíleně osobám, které se aktivně věnují záchranářské kynologii. Respondenty tvořili jak příslušníci integrovaného záchranného systému (například členové Hasičského záchranného sboru nebo Policie ČR), tak také zkušení kynologové z výcvikových organizací a dobrovolníci z neziskových spolků a klubů, kteří se podílí na výcviku a nasazení psů v terénu.

Dotazník vyplnilo celkem 8 respondentů. Ačkoli se jedná o menší vzorek, složení respondentů zaručuje relevantnost a odbornou úroveň odpovědí, neboť všichni dotázaní disponují zkušenostmi z praxe.

5.2 Klíčové poznatky vyplývající z dotazníkového šetření

Získané poznatky z dotazníkového šetření potvrdily, že existuje shoda mezi odbornou literaturou a praxí – zejména pokud jde o výběr plemen a definici žádoucích vlastností záchranářského psa. Odpovědi zároveň upozornily na některé systémové nedostatky, které je třeba zohlednit při návrhu opatření. Těmito nedostatky jsou zejména chybějící jednotná metodika výcviku, roztržitost organizací a absence centralizované podpory ze strany státu.

Výsledky šetření byly využity při tvorbě SWOT analýzy a dále sloužily jako jeden z podkladů pro návrh strategického rámce rozvoje záchranné kynologie v České republice.

1. Působnost v IZS a zkušenosti

Dotazníkové šetření se zaměřilo na osoby působící napříč složkami integrovaného záchranného systému (IZS) a příbuznými strukturami. Respondenti zahrnovali členy Hasičského záchranného sboru, Policie České republiky, městské policie, zdravotnické záchranné služby, ale také zástupce kynologických záchranných jednotek a dobrovolníky z neziskových organizací. Většina respondentů měla praktické zkušenosti s výcvikem a nasazením záchranných psů, což zajišťuje vysokou relevanci a odbornou úroveň odpovědí.

Někteří z účastníků působili i ve více strukturách současně (např. jako dobrovolní hasiči zároveň i členové kynologických týmů). To poukazuje na širokou základnu zapojených lidí, kteří se aktivně podílejí na záchranné kynologii nejen profesionálně, ale také ve svém volném čase.

2. Délka praxe

Z výsledků dotazníku vyplývá, že většina respondentů se kynologii věnuje více než pět let. Tento údaj ukazuje na vysokou úroveň zkušeností a dlouhodobou angažovanost dotazovaných v oblasti výcviku, praktického nasazení i vzdělávání. Respondenti často kombinovali praktickou činnost s teoretickými znalostmi, získanými prostřednictvím kurzů, odborné literatury či vlastními výzkumy.

Tato kombinace odborné praxe a znalostní báze poskytuje validní a důvěryhodný základ pro analýzu získaných odpovědí. Zkušenější respondenti navíc přinášejí hlubší vhled do tématu a umožňují identifikovat praktické potřeby a výzvy, které nejsou zřejmé při čistě teoretickém zpracování problematiky.

3. Vhodná plemena pro záchranný výcvik

Na otázku zaměřenou na nejvhodnější plemena pro záchranný výcvik odpovídali respondenti s důrazem na praktické zkušenosti a osvědčené vlastnosti konkrétních typů psů. Nejčastěji byli jmenováni:

- Belgický ovčák malinois
- Německý ovčák

- Labradorský retrívr
- Zlatý retrívr

Tyto volby jsou v souladu s odbornou literaturou i mezinárodními standardy, které tato plemena řadí mezi nejčastěji využívané ve záchranných operacích. Respondenti uváděli jako hlavní důvody motivovatelnost, všestrannost, vhodnou velikost, výborný čich, rychlou regeneraci i odolnost vůči stresu.

Zároveň někteří odpovídali s důrazem na konkrétního jedince, nikoliv pouze na plemeno jako takové. Z jejich pohledu je důležitější individuální charakter a temperament psa, což opět potvrzuje, že úspěch v záchranné kynologii není zaručen jen výběrem „správného“ plemene, ale především kvalitním výběrem konkrétního psa.

Citace respondenta:

„Napišu belgický ovčák – motivovatelný, rychle regenerující, spolupracující, střední velikost, ale není pro každého – je potřeba velice dobře zvládnout výchovu, sociál a pak to šlape jak namazaný stroj.“

Tato citace ilustruje, že i u doporučených plemen závisí výsledek na schopnostech psovoda, kvalitě výcviku a budování vztahu mezi člověkem a psem.

4. Vlastnosti klíčové pro záchranné psy

Z odpovědí respondentů vyplynulo, že mezi nejdůležitější vlastnosti záchranných psů patří především vysoká motivace k práci, výborný čich, vytrvalost, poslušnost, snášenlivost s lidmi i ostatními psy a klidná, stabilní povaha. Tyto vlastnosti byly nejčastěji označovány jako zásadní pro efektivní nasazení psa při záchranných operacích.

Hodnocení respondentů ukazuje, že na rozdíl od sportovní kynologie, kde může hrát větší roli technická přesnost nebo výkonnost v krátkodobém úseku, je u záchranných psů kladen důraz na dlouhodobou fyzickou a psychickou odolnost. Pes musí být nejen fyzicky zdatný, ale zároveň musí zvládat stresové situace, nepředvídatelné podmínky a rušivé podněty, které jsou typické pro krizové zásahy.

Výborný čich je nezbytnou biologickou schopností, která tvoří základ úspěšného vyhledávání osob, ať už v sutinách, lavinách nebo volném terénu. Vysoká motivace a ochota pracovat bez viditelné odměny jsou vlastnosti, které umožňují psovi udržet pracovní tempo i během delšího zásahu. Vytrvalost je rovněž klíčová – zásahy mohou trvat dlouhé hodiny a vyžadují nejen sílu, ale i schopnost soustředění.

Neméně důležité jsou psychické vlastnosti, zejména klidná povaha a snášenlivost, které umožňují bezpečné a efektivní nasazení psa v týmu. Pes nesmí být agresivní ani přehnaně bázlivý – musí být schopen spolupracovat s více lidmi, zvládat kontakt s neznámými osobami, dalšími psy a různými prostředími.

Ideální záchranářský pes představuje rovnováhu mezi fyzickou výkonností, psychickou stabilitou a ochotou ke spolupráci. Výsledky dotazníku potvrzují, že právě kombinace těchto rysů je považována za základní předpoklad pro úspěšné zvládnutí výcviku i praktického nasazení.

Za nejdůležitější vlastnosti byly označeny:

- Vysoká motivace k práci
- Výborný čich
- Vytrvalost
- Poslušnost
- Snášenlivost s lidmi i psy

To svědčí o tom, že na rozdíl od sportovní kynologie jsou v záchranářské práci klíčové jak fyzické, tak i psychické schopnosti psa.

5. Úspěšnost netypických plemen

Jedním z překvapivějších zjištění dotazníkového šetření bylo, že většina respondentů připustila možnost úspěšného nasazení i u netypických plemen, která nejsou běžně spojována se záchranářskou kynologií. Ačkoliv dominantními plemeny zůstávají belgičtí a němečtí ovčáci či retrívři, několik respondentů uvedlo konkrétní příklady plemen, která se dokázala uplatnit i mimo tento tradiční rámec.

Mezi uvedená netypická plemena patřili například papillon, leonberger či kříženci menšího vzrůstu. V některých případech šlo o psy, kteří nebyli původně určeni pro záchranné práce, ale díky své motivaci, pracovnímu nasazení a vztahu se psovodem prokázali vysoký potenciál. Tyto případy potvrzují, že plemenná příslušnost nemusí být jediným nebo omezujícím kritériem při výběru vhodného záchranářského psa.

Výsledky zároveň ukazují, že úspěch těchto netypických plemen byl vždy spojen s konkrétním jedincem a jeho individuálními vlastnostmi. Respondenti se shodli,

že základem je osobnost psa, jeho psychická stabilita, ochota pracovat, zdraví a vhodné vedení. Citace jednoho z respondentů to dobře vystihuje:

Citace respondenta:

„Úspěšnost je relativní, ano – jsou různá netypická plemena, která se velmi dobře uplatnila.“

Tyto poznatky naznačují, že záchranná kynologie může být otevřená širšímu spektru plemen, pokud jsou splněny základní požadavky na povahu, motivaci a fyzickou kondici psa. Zároveň to podporuje myšlenku, že výběr psa by měl vždy probíhat individuálně a s ohledem na konkrétní typ nasazení.

6. Vliv plemene na úspěšnost výcviku

Z odpovědí respondentů jasně vyplývá, že výběr plemene má určitý vliv na úspěšnost výcviku psa pro záchrannou činnost, ale není rozhodujícím faktorem. Většina se shodla, že mnohem zásadnější je samotný jedinec – tedy konkrétní pes a jeho individuální fyzické i psychické předpoklady. Mezi nejčastěji zmiňované faktory patří zdravotní stav psa, jeho temperament, ochota spolupracovat s člověkem, schopnost soustředění a celková motivace k práci.

Respondenti opakovaně upozorňovali, že i v rámci jednoho plemene se mohou vyskytnout značné rozdíly mezi jednotlivci. Zatímco někteří psi splňují požadavky na záchranný výcvik téměř přirozeně, jiní i přes správné plemeno nemusejí být vhodní kvůli nedostatku iniciativy, přehnané bázlivosti nebo nízké fyzické odolnosti. To podporuje tvrzení, že výběr konkrétního psa by měl být postaven nejen na jeho původu a plemenné příslušnosti, ale zejména na důkladném posouzení jeho osobnostních rysů.

Nesmírně důležitým faktorem, který byl několikrát zdůrazněn, je také role psovoda. I pes s výbornými genetickými předpoklady nemusí v záchranné službě uspět, pokud chybí kvalitní vedení, konzistentní výcvik a silné pouto mezi psem a člověkem. Psovod musí být trpělivý, schopen číst chování svého psa a upravovat výcvikový plán podle jeho individuálních potřeb. Vztah založený na důvěře, spolupráci a respektu je v záchranné kynologii klíčový.

Shrnutí, výběr plemene by neměl být jediným kritériem. K dosažení úspěšného výsledku je nezbytné hodnotit psa komplexně – tedy nejen podle vnějších znaků, ale především na základě jeho ochoty pracovat, schopnosti učení a celkové psychické stability. Právě

propojení správného výběru jedince, odpovídajícího výcviku a kvalitní práce psovoda je předpokladem pro vznik efektivního záchranářského týmu.

7. Názor na výběru plemene

Výběr plemene je v oblasti záchranářské kynologie velmi důležitým rozhodovacím bodem, který může významně ovlivnit úspěšnost výcviku i efektivitu nasazení psa v terénu. Dotazníkové šetření však ukázalo, že názory respondentů na význam samotného plemene nejsou zcela jednoznačné a v některých odpovědích se objevují určité protiklady či nuance, které je vhodné podrobněji interpretovat.

určité rasy – jako je například kvalita čichu, fyzická konstituce, ochota ke spolupráci s člověkem nebo míra psychické odolnosti.

Plemena jako belgický ovčák Malinois, německý ovčák či labradorský retrívr se dlouhodobě osvědčují díky své univerzálnosti, rychlosti učení a ochotě pracovat ve spolupráci s psovodem. Také schopnost přizpůsobit se různým prostředím (např. voda, les, sutiny) a zvládání stresových situací je často spojována právě s určitými plemeny, která jsou dlouhodobě využívány v rámci složek IZS.

Někteří respondenti také zmínili, že výběr plemene může ovlivnit pravděpodobnost úspěchu ve výcviku – například těžší, robustní plemena mohou být limitována v pohyblivosti v sutinách, zatímco extrémně aktivní plemena mohou vyžadovat specifický přístup k motivaci a klidnění.

Dotazníkové odpovědi ukazují jistou protikladné odpovědi:

- Většina se shodla, že výběr plemen má vliv, ale
- ještě více respondentů zdůrazňovalo význam konkrétního jedince a jeho předpokladů, motivace, zdraví a práce s ním.

8. Nasazení v praxi

Respondenti v dotazníkovém šetření označili za nejčastější a zároveň nejvýznamnější formy nasazení záchranářských psů především:

- Pátrání po pohřešovaných osobách
- Vyhledávání osob v sutinách (např. po zemětřesení)
- Vyhledávání mrtvých těl

- Lavinové zásahy
- Psychická podpora

Z odpovědí vyplynulo, že jednotlivé typy zásahů nelze jednoznačně hierarchizovat podle důležitosti – každý z nich má své specifické nároky a opodstatnění v systému ochrany obyvatelstva. Například zatímco pátrání v terénu je častější a širšího rozsahu, lavinové nebo sutinové nasazení vyžaduje extrémní přesnost, odolnost a specializovaný výcvik. Psychická podpora byla zmiňována zejména ve vztahu k intervencím u dětí nebo obětí tragických událostí, kde může přítomnost psa významně pomoci při zvládnání stresu.

Odpovědi naznačují, že čím více je pes univerzální, tím větší má šanci být využitelný v různých typech zásahů, ale zároveň že specializace přináší vyšší efektivitu v konkrétních podmínkách.

9. Doporučení a volné komentáře

V závěrečných otevřených odpovědích dostali respondenti prostor vyjádřit svůj názor nebo doplnit vlastní doporučení. Většina z nich využila tuto možnost k formulaci důležitých poznámek.

Opakovaně byla zdůrazněna nutnost výběru psa podle pracovních linií, kde genetika, zdraví a povahové vlastnosti odpovídají nárokům záchranářské činnosti. Respondenti upozorňovali na riziko práce s neselektovanými psy, kteří sice mohou mít motivaci, ale chybí jim vhodná výbava pro dlouhodobou a náročnou práci. Velký důraz byl kladen na motivaci psa, jeho fyzickou a psychickou kondici a správné vedení výcviku.

V odpovědích se také objevila kritika nízké veřejné a institucionální podpory záchranářské kynologie. Respondenti upozornili na omezenou dostupnost výcvikových prostor, chybějící financování i slabé povědomí veřejnosti o tom, co práce kynologických týmů obnáší. Zazněly i návrhy na vytvoření lepší koordinace mezi organizacemi a zavedení jednotnějších standardů.

Citace:

„Příliš mnoho lidí se zabývá záchranářinou s průměrnými psy – jsou to srdcaři, ale kvalitní zvíře s kvalitním tréninkem je základ k účinné záchraně.“

Tato slova reflektují skutečnost, že práce psovoda začíná už při výběru psa – a pokračuje dlouhodobým, systematickým výcvikem, který nelze ničím nahradit. Výsledky dotazníku

tak potvrdily důležitost propojení lidského faktoru s kvalitou zvířete a podmínek, v nichž tým funguje.

6 SWOT ANALÝZA VÝBĚRU VHODNÝCH PLEMEN V ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLOGIE

SWOT analýza (z anglického Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) je jedna z nejčastěji využívaných metod strategického řízení a rozhodování, jejímž cílem je systematicky zhodnotit danou oblast z pohledu vnitřních a vnějších faktorů. Tento nástroj bývá často využíván nejen v podnikatelském nebo projektovém prostředí, ale také v oblasti veřejné správy, neziskových organizací nebo při plánování rozvojových strategií v různých odborných oblastech.

Princip SWOT analýzy:

- **S (Strengths)** – silné stránky: představují vnitřní pozitivní faktory, které danou oblast podporují a zvyšují její potenciál.
- **W (Weaknesses)** – slabé stránky: označují vnitřní negativní faktory, které mohou bránit efektivitě nebo rozvoji.
- **O (Opportunities)** – příležitosti: jsou vnější pozitivní faktory, které lze využít k posílení nebo růstu.
- **T (Threats)** – hrozby: představují vnější negativní faktory, které mohou ohrozit úspěch, stabilitu nebo rozvoj.

Výhodou SWOT analýzy je její přehlednost, jednoduchost a praktická použitelnost. Umožňuje rychle identifikovat silné stránky, které je vhodné rozvíjet, zároveň však poukazuje na rizika a slabiny, které je třeba eliminovat nebo s nimi aktivně pracovat.

Pomocí této analýzy lze vyhodnotit, jaké faktory podporují dosažení cíle a které ho naopak ohrožují. Ve vztahu k výběru plemen pro záchrannářské účely tato metoda umožňuje zmapovat současný stav, identifikovat silné a slabé stránky jednotlivých plemen a lépe porozumět vlivům okolního prostředí, které ovlivňují jejich výběr a výcvik.

Tabulka 1: SWOT analýza

	POMOCNÉ (k dosažení cíle)	ŠKODLIVÉ (k dosažení cíle)
VNITŘNÍ (atributy organizace)	STRENGTHS (silné stránky) • Tradice pracovních linií u plemen (Německý ovčák, Belgický ovčák malinois) • Zkušenosti psovodů a odborníků • Schopnost výcviku pro různé typy zásahů	WEAKNESSES (slabé stránky) • Omezená genetická diverzita u některých plemen • Riziko přetížení psů, vysoké nároky na psychiku • Často složitý přístup ke kvalitnímu výcvikovému zázemí
VNĚJŠÍ (atributy prostředí)	OPPORTUNITIES (příležitosti) • Využití moderních metod výcviku a behaviorálních studií • Větší podpora ze státu a samospráv • Osvěta veřejnosti a spolupráce mezi složkami IZS	THREATS (hrozby) • Pokračující zhoršování zdraví u některých populárních plemen • Nedostatek kvalifikovaných chovatelů • Změna legislativy omezující výcvikové prostory

(zdroj: vlastní)

Strengths Weaknesses Opportunities Threats analýza ukazuje, že úspěšný výběr plemene je závislý nejen na vlastnostech konkrétního psa, ale také na systémových podmínkách a podpoře ze strany okolí. Mezi klíčové přínosy této analýzy patří:

- potvrzení významu pracovních linií a zkušených psovodů,
- identifikace problémů, jako je genetická degenerace a chybějící výcviková infrastruktura,
- podpora trendu zaměřeného na individualitu psa a kvalitu výcviku, nikoli jen na „ideální plemeno“.

Z pohledu praktického využití je analýza cenným nástrojem nejen pro psovody a kynologické organizace, ale i pro plánování činnosti v rámci IZS a pro zodpovědný výběr psa s ohledem na jeho reálné nasazení.

6.1 Vyčíslení SWOT faktorů (bodové ohodnocení)

Každému faktoru přiřadíme bodové hodnocení podle síly dopadu na výběr plemene (1-5 bodů – silné stránky, příležitost; -1 až -5 slabé stránky, hrozby)

Silné stránky:

- S1 (5), S2 (4), S3 (5), S4 (4) → **Součet S = 18**

Tabulka 2: silné stránky

Faktor	Popis	Body
S1	Výborný čich (Malinois, labrador)	5
S2	Fyzická odolnost a vytrvalost	4
S3	Ochota spolupracovat s člověkem	5
S4	Dostupnost osvědčených plemen	4

Součet S = 5 + 4 + 5 + 4 = 18

(zdroj: vlastní)

Tabulka 3: Pozitivní hodnocení silné stránky

Faktor	Popis	Body	Váha	Vážené body
S1	Výborný čich (Malinois, labrador)	5	0,25	1,25
S2	Fyzická odolnost a vytrvalost	4	0,25	1
S3	Ochota spolupracovat s člověkem	5	0,25	1,25
S4	Dostupnost osvědčených plemen	4	0,25	1
	Součet silných stránek (S)			4,5

(zdroj: vlastní)

Slabé stránky

- W1 (4), W2 (3), W3 (3), W4 (4) → **Součet W = 14**

Tabulka 4: Slabé stránky

Faktor	Popis	Body
W1	Náročný výcvik a časová investice	4
W2	Přetížení psa při nevhodném výběru	3
W3	Omezená použitelnost v některém terénu	3
W4	Vysoké náklady na výcvik a údržbu	4

Součet W = 4 + 3 + 3 + 4 = 14

(zdroj: vlastní)

Tabulka 5: Negativní hodnocení slabé stránky

Faktor	Popis	Body	Váha	Vážené body
W1	Náročný výcvik a časová investice	-4	0,25	-1
W2	Přetížení psa při nevhodném výběru	-3	0,25	-0,75
W3	Omezená použitelnost v některém terénu	-3	0,25	-0,75
W4	Vysoké náklady na výcvik a údržbu	-4	0,25	-1
	Součet slabých stránek (W)			-3,5

Příležitosti

- O1 (4), O2 (5), O3 (4), O4 (3) → **Součet O = 16**

Tabulka 6: Příležitosti

Faktor	Popis	Body
O1	Rozvoj výzkumu a výcvikových metod	4
O2	Nová specializovaná výcviková centra	5
O3	Spolupráce mezi kynology a IZS	4
O4	Zájem veřejnosti o dobrovolnictví	3

Součet O = 4 + 5 + 4 + 3 = 16

(zdroj: vlastní)

Tabulka 7: Pozitivní šetření příležitosti

Faktor	Popis	Body	Váha	Vážené body
O1	Rozvoj výzkumu a výcvikových metod	4	0,25	1
O2	Nová specializovaná výcviková centra	5	0,25	1,25
O3	Spolupráce mezi kynology a IZS	4	0,25	1
O4	Zájem veřejnosti o dobrovolnictví	3	0,25	0,75
	Součet příležitostí (O)			4

(zdroj: vlastní)

Hrozby

- T1 (4), T2 (3), T3 (4), T4 (2) → **Součet T = 13**

Tabulka 8: Hrozby

Faktor	Popis	Body
T1	Nedostatek vyškolených psovodů	4
T2	Nejednotnost v certifikaci	3
T3	Úbytek kvalitních chovatelů	4
T4	Nevhodný výběr psa „na vzhled“	2

Součet T = 4 + 3 + 4 + 2 = 13

(zdroj: vlastní)

Tabulka 9: negativní hodnocení hrozby

Faktor	Popis	Body	Váha	Vážené body
T1	Nedostatek vyškolených psovodů	-4	0,25	-1
T2	Nejednotnost v certifikaci	-3	0,25	-0,75
T3	Úbytek kvalitních chovatelů	-4	0,25	-1
T4	Nevhodný výběr psa „na vzhled“	-2	0,25	-0,5
	Součet hrozeb (T)			-3,25

(zdroj: vlastní)

SWOT matice – kombinace výsledků

Tabulka 10: Kombinace výsledků

Kombinace	Výpočet	Význam
S + O	$18 + 16 = 34$	Kombinace silných stránek a příležitostí = strategie růstu (SO)
W + T	$14 + 13 = 27$	Kombinace slabín a hrozeb = upozorňuje na rizika, ale neomezuje rozvoj

(zdroj: vlastní)

Tabulka 11: Souhrn kombinací matice

Kombinace	Výpočet	Interpretace
S + O	$4,50 + 4,00 = 8,50$	Strategie růstu (SO)
W + T	$-3,50 + (-3,25) = -6,75$	Strategie omezení rizik (WT)

(zdroj: vlastní)

Výběr strategie

SWOT matice kombinuje vnitřní (interní) a vnější (externí) faktory do čtyř základních strategií:

Tabulka 12: Výběr strategie

Typ strategie	Kombinace	Popis
SO (růstová)	Silné stránky + Příležitosti	Využívá silných stránek k naplnění příležitostí.
WO (obránná)	Slabé stránky + Příležitosti	Minimalizuje slabiny, aby bylo možné využít příležitosti.
ST (konkurenční)	Silné stránky + Hrozby	Využívá silných stránek k eliminaci hrozeb.
WT (defenzivní)	Slabé stránky + Hrozby	Snaží se snížit rizika kombinací slabín a hrozeb.

(zdroj: vlastní)

Silné stránky (Strengths)

S1: Výborný čich (např. Malinois, labrador)

Záchranářští psi vynikají extrémně citlivým čichem, který jim umožňuje detekovat lidský pach i v náročných podmínkách, jako jsou sutiny, lesy nebo pod vodou. Plemena jako belgický ovčák Malinois nebo labradorský retrívr jsou v tomto ohledu vysoce spolehlivá a osvědčená.

S2: Fyzická odolnost a vytrvalost

Vybraná pracovní plemena disponují vysokou fyzickou výdrží, což je klíčové pro dlouhodobé nasazení v terénu, kde může záchranná akce trvat i několik hodin. Tato schopnost je zásadní při práci v těžko přístupném nebo extrémním prostředí.

S3: Ochota spolupracovat s člověkem

Většina používaných plemen má silně vyvinutý vztah k lidem a vysokou ochotu k poslušnosti a spolupráci. Tento faktor zásadně usnadňuje výcvik a provozní efektivitu týmu psovod–pes.

S4: Dostupnost osvědčených plemen

Plemena jako německý ovčák, labrador nebo Malinois jsou dobře známá, rozšířená a existují zavedené chovatelské linie zaměřené na pracovní výkonnost, což zjednodušuje jejich získání i selekci vhodných jedinců pro výcvik.

Slabé stránky (Weaknesses)**W1: Náročný výcvik a časová investice**

Výcvik záchranářského psa je velmi časově náročný a může trvat i několik let. Vyžaduje pravidelný trénink, zkušeného psovoda a dlouhodobé vedení. To může být demotivující pro nové zájemce nebo dobrovolníky.

W2: Přetížení psa při nevhodném výběru

Nesprávný výběr plemene nebo konkrétního jedince může vést k fyzickému nebo psychickému přetížení psa, což může ohrozit nejen jeho zdraví, ale i úspěšnost celé mise.

W3: Omezená použitelnost v některém terénu

Ne všechna plemena jsou univerzální – např. některá těžší nebo méně pohyblivá plemena nemusí být vhodná pro práci v sutinách nebo v horském terénu. Specifické prostředí může tak limitovat použití konkrétního psa.

W4: Vysoké náklady na výcvik a údržbu

Finanční nároky na kvalitní výcvik, vybavení, péči o psa a jeho pravidelné přezkušování jsou vysoké. To může být problém zejména pro dobrovolníky nebo menší organizace.

Příležitosti (Opportunities)**O1: Rozvoj výzkumu a výcvikových metod**

Pokroky ve vědě a etologii přinášejí nové výcvikové přístupy, které mohou zefektivnit práci záchranářských psů, zkrátit dobu výcviku nebo zvýšit úspěšnost nasazení.

O2: Nová specializovaná výcviková centra

Vznik moderních výcvikových zařízení poskytuje prostor pro systematické vzdělávání psovodů, výcvik psů v realistických podmínkách a zajištění vyšší úrovně připravenosti týmů.

O3: Spolupráce mezi kynology a IZS

Zintenzivnění spolupráce mezi dobrovolnými kynology a profesionálními složkami IZS umožňuje výměnu zkušeností, sjednocení metodiky a rychlejší začlenění psovodů do reálných akcí.

O4: Zájem veřejnosti o dobrovolnictví

Rostoucí společenský zájem o dobrovolnickou pomoc při mimořádných událostech vytváří příznivé podmínky pro nábor nových psovodů a popularizaci záchranářské kynologie.

Hrozby (Threats)**T1: Nedostatek vyškolených psovodů**

Množství kvalifikovaných psovodů je omezené a jejich výcvik trvá dlouho. To může způsobit nedostatek funkčních týmů, zejména v krizových situacích s větším rozsahem.

T2: Nejednotnost v certifikaci

Absence jednotné národní nebo mezinárodní metodiky a certifikace může vést k rozdílné úrovni výcviku a způsobilosti mezi jednotlivými týmy, což komplikuje jejich efektivní nasazení.

T3: Úbytek kvalitních chovatelů

Pokud klesá počet odpovědných chovatelů, kteří se věnují pracovnímu využití psů, může být stále obtížnější získat vhodného jedince s potřebnými předpoklady pro záchranářský výcvik.

T4: Nevhodný výběr psa „na vzhled“

Stále častější preference „atraktivních“ plemen bez ohledu na jejich pracovní potenciál může vést k nevhodným rozhodnutím při výběru psa, což snižuje efektivitu záchranářských týmů.

Tabulka 13: Výpočty

Složky	Výpočet	Výsledek
Interní část (S + W)	$4,50 - 3,50$	1
Externí část (O + T)	$4,00 - 3,25$	0,75
Celkové skóre	$1,00 + 0,75$	1,75

(zdroj: vlastní)

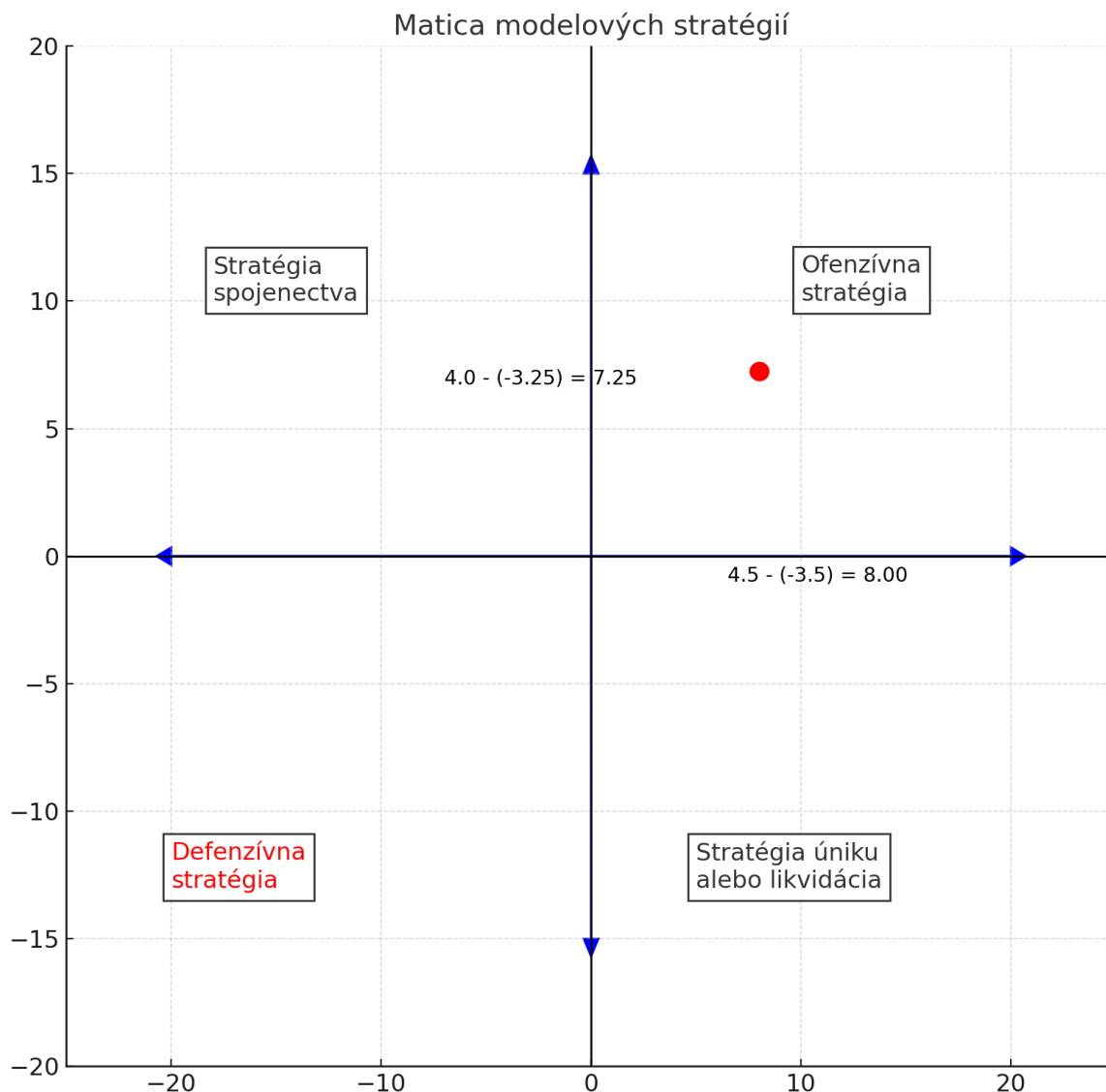
Na základě výsledků SWOT analýzy vychází pozitivní celkové skóre 1,75, což ukazuje na převahu silných stránek a příležitostí. Nejvhodnější je proto strategie SO (růstová).

Doporučení v kontextu kynologie:

Stavět na osvědčených plemenech s výborným čichem, vytrvalostí a ochotou spolupracovat.

Využít nové příležitosti – např. podporovat výcviková centra a iniciativy v oblasti spolupráce s IZS. Podpořit dobrovolnické aktivity v záchranné kynologii.

Zajistit systémové řešení výcviku a certifikace, aby se minimalizovala rizika plynoucí z hrozeb.

Obrázek 1: SWOT analýza vážené hodnoty

(zdroj: vlastní)

Na základě vážených hodnot jednotlivých prvků SWOT analýzy byly spočítány následující rozdíly:

- $S - W = 4,50 - (-3,50) = 8,00$
- $O - T = 4,00 - (-3,25) = 7,25$

Výsledný bod byl umístěn do pravého horního kvadrantu matice modelových strategií, který odpovídá SO strategii – tzv. ofenzivní strategii. Tato strategie se zaměřuje na využití silných stránek podniku k maximálnímu využití externích příležitostí.

Z grafu je tedy patrné, že podnik je v silné vnitřní pozici a zároveň má příznivé externí podmínky pro rozvoj. Vhodným doporučením je orientace na růst, inovace, expanzi na nové trhy nebo zavádění nových produktů.

Určení strategie

Na základě výše uvedeného bodového hodnocení můžeme použít tzv. SWOT matice a určit dominantní typ strategie:

- $S (18) + O (16) = 34 \rightarrow$ silná dominance *strategie růstu (SO)*
- $W (14) + T (13) = 27$

Váha faktoru (důležitost)

Každému faktoru se přiřadí váha, která vyjadřuje jeho relativní důležitost v rámci dané skupiny.

Váhy by měly být rozděleny tak, aby jejich součet v každé skupině byl 1 (100 %). U mě jsou 4 faktory v každé skupině, takže každému jsem dala váhu 0,25.

Výpočet váženého skóre

vážené skóre = bodové ohodnocení * váha

Například:

$$S1 = 5 \text{ bodů} \times 0,25 = 1,25$$

$$W1 = -4 \text{ body} \times 0,25 = -1,00$$

Výsledné vážené součty:

$$S \text{ (silné stránky): } 1,25 + 1,00 + 1,25 + 1,00 = \mathbf{4,50}$$

$$W \text{ (slabé stránky): } -1,00 + (-0,75) + (-0,75) + (-1,00) = \mathbf{-3,50}$$

$$O \text{ (příležitosti): } 1,00 + 1,25 + 1,00 + 0,75 = \mathbf{4,00}$$

$$T \text{ (hrozby): } -1,00 + (-0,75) + (-1,00) + (-0,50) = \mathbf{-3,25}$$

Kombinace strategií

$$S + O = 4,50 + 4,00 = \mathbf{8,50} \rightarrow \text{strategie růstu (SO)}$$

$$W + T = -3,50 + (-3,25) = \mathbf{-6,75} \rightarrow \text{strategie omezení slabin a rizik (WT)}$$

Co plyne ze SWOT analýzy (interpretace výsledků)

Na základě kvantitativní SWOT analýzy byly identifikovány nejvýznamnější vnitřní a vnější faktory, které ovlivňují výběr plemen pro záchranářskou kynologii. Výsledná hodnota:

Interní faktory (S + W): 1,00

Externí faktory (O + T): 0,75

Konečná hodnota SWOT analýzy: 1,75

Tato pozitivní hodnota ukazuje, že silné stránky a příležitosti převažují nad slabinami a hrozbami. V kontextu záchranářské kynologie to znamená, že existuje dobrý základ pro rozvoj, zejména díky vhodným plemenům, zkušenostem a spolupráci s IZS, i když jsou zde určité překážky (náročnost výcviku, riziko přetížení psa), nepředstavují zásadní bariéru pro další rozvoj tohoto oboru.

Vhodná je tedy strategie růstu (SO), která staví na silných stránkách a využívá dostupných příležitostí.

Návrhy opatření (hlavní výstup práce)

Na základě provedené analýzy a získaných dat navrhuji následující konkrétní opatření pro zlepšení výběru a výcviku záchranářských psů:

Zpřesnit výběrová kritéria plemen

Upřednostňovat osvědčená plemena s vysokou mírou spolupráce a čichových schopností (např. Malinois, labrador). Vytvořit databázi vhodných plemen podle specializace (sutiny, plocha, voda atd.).

Podpořit vznik specializovaných výcvikových center

Využít zájem veřejnosti a financování z veřejných fondů. Vytvořit regionální centra spolupracující s IZS.

Zajistit systémové vzdělávání dobrovolníků a psovodů

Nabídnout školení, kurzy a certifikace, které sjednotí přístup. Zavést minimální standardy výcviku a etického přístupu ke psům.

Podpořit spolupráci mezi složkami IZS a kynologickými organizacemi

Koordinovat výcvik a zásahy. Umožnit výměnu zkušeností a vývoj nových metod výcviku.

Zajistit dlouhodobé financování a motivaci pro dobrovolníky

Nabídnout příspěvky na výcvikové pomůcky, stravu a dopravu. Zavést uznání formou certifikací, benefitů nebo dobrovolnických stipendií.

Doporučení pro výběr a výcvik záchranářských psů

Na základě provedeného dotazníkového šetření, odborné literatury a praktických zkušeností lze formulovat několik doporučení týkajících se výběru vhodných plemen a efektivního výcviku psů pro záchranářské účely. Tato doporučení mohou sloužit jako vodítko pro organizace, které se zabývají výcvikem psovodů a jejich psů, a zároveň jako inspirace pro jednotlivce, kteří chtějí v oblasti záchranářské kynologie působit.

6.2 Výběr vhodného plemene

Při výběru záchranářského psa je třeba zohlednit především pracovní vlastnosti plemene, jeho fyzické předpoklady, temperament a motivaci ke spolupráci s člověkem. Na základě výsledků dotazníku se jako nejčastěji doporučovaná plemena ukázala: německý ovčák, belgický ovčák Malinois, labradorský retrívr a novofundlandský pes.

Doporučení:

- Pro sutinové vyhledávání jsou nejvhodnější lehčí a pohyblivá plemena s vysokou mírou vytrvalosti a odolnosti vůči stresu – zejména belgický ovčák Malinois.
- Pro lavinové a plošné pátrání lze využít psy s vysokým čichem a ochotou pracovat samostatně ve velkém prostoru – např. německý ovčák nebo irský setr.
- Pro vodní záchranu jsou optimální robustní a silná plemena s přirozeným vztahem k vodě – především novofundlandský pes nebo labradorský retrívr.

Výběr psa by měl také zohlednit jeho věk, zdravotní stav, povahové vlastnosti (např. odvaha, neagresivita, ochota pracovat) a zkušenosti chovatele s konkrétním plemenem.

6.3 Doporučení pro výcvik

Kvalitní výcvik je klíčový pro efektivní nasazení psa v reálných podmínkách. Výcvik by měl být dlouhodobý, systematický, založený na pozitivní motivaci a přizpůsobený konkrétnímu typu zásahů.

- Výcvik začínat co nejdříve – ideálně ve štěněčím věku, kdy je pes nejvnímavější k novým podnětům.

- Součástí základního výcviku musí být poslušnost, socializace, motivace na pachy, schopnost spolupracovat s psovodem.
- Trénink by měl probíhat v různých prostředích – sutiny, lesy, voda – aby se pes adaptoval na různé typy zásahů.
- Psi by měli procházet testem záchranářské způsobilosti (ZZZ) a postupně se připravovat na specializované certifikace dle zaměření.
- Psovodi musí umět číst chování psa, správně reagovat na jeho signály a aktivně se podílet na výcviku i svém vlastním fyzickém a psychickém rozvoji.

Důležitým faktorem je také budování důvěry a vzájemného vztahu mezi psovodem a psem. Tento vztah se nedá nahradit žádnou technologií a je klíčem k úspěchu každé záchranné akce.

6.4 Návrh školení pro dobrovolníky v oblasti záchranářské kynologie

Vzhledem k rostoucímu zájmu o dobrovolnickou činnost v oblasti záchranářské kynologie a současně vysokým nárokům kladeným na psovody i jejich psy, je žádoucí vytvořit systém vzdělávání, který by novým zájemcům umožnil získat potřebné znalosti a jejich dovednosti. Cílem navrženého školení je poskytnout účastníkům teoretické i praktické základy, které jim usnadní začlenění do záchranných kynologických týmů a připraví je na účast při reálných zásazích.

Školení je určeno zejména pro:

- začínající dobrovolníky bez předchozích zkušeností,
- majitele psů, kteří zvažují zapojení svého psa do záchranářského výcviku,
- členy IZS, kteří si chtějí rozšířit kvalifikaci v oblasti práce se psy.

Výstup školení:

- Znalost základů výcviku záchranářských psů.
- Orientace v krizových situacích.
- Schopnost vyhodnotit vhodnost vlastního psa pro výcvik.
- Osvědčení o absolvování s možností specializace.

- Doporučení k zapojení do specializovaného výcviku.

Struktura a obsah školení

Navrhovaný kurz trvá 5 dní a skládá se z kombinace teoretických přednášek a praktických cvičení. Účastníci získají přehled o základních principech záchranářské kynologie, o práci s psem, typologii zásahů a o specifikách spolupráce v rámci IZS.

Tabulka 14: Struktura a obsah školení

Den	Náplň
1.	Úvod do záchranářské kynologie, historie, organizace, role psovoda
2.	Plemena vhodná pro výcvik, etologie psa, výběr a motivace
3.	Základy výcviku – poslušnost, socializace, práce s pachy
4.	Praktický nácvik v terénu (sutiny, přírodní prostředí, voda)
5.	Simulace reálného zásahu, týmová spolupráce, krizová komunikace

(zdroj: vlastní)

Součástí programu je i interaktivní workshop s profesionálními psovody, kde si účastníci mohou vyzkoušet práci v týmu, reakce na výzvy v terénu a základní zásady bezpečnosti. **Výstupy školení**

Po absolvování kurzu účastník:

- rozumí základním principům výcviku záchranářských psů,
- je schopen rozhodnout, zda je jeho pes vhodný pro výcvik,
- zvládá základní orientaci v krizové situaci,
- získává osvědčení o absolvování kurzu (s možností další certifikace),
- může být doporučen k dalšímu specializovanému výcviku nebo k přijetí do dobrovolnického týmu.

6.5 Návrh optimálního záchranářského psa a doporučení pro výběr plemen

Na základě odborných zdrojů, praktických poznatků psovodů a výsledků dotazníkového šetření byl vytvořen návrh optimálního profilu záchranářského psa vhodného pro různé typy zásahů v rámci IZS. Cílem je poskytnout doporučení nejen pro výběr konkrétního plemene,

ale také zvažování potenciálního křížení, pokud by to vedlo ke zlepšení vlastností vhodných pro záchranářské úkoly.

Charakteristika ideálního záchranářského psa

Optimální záchranářský pes by měl splňovat následující kritéria:

- Střední tělesný rámec (20-35 kg) – pes musí být dostatečně silný, ale zároveň obratný při pohybu v sutinách, lesích i ve vodě.
- Vysoká úroveň čichových schopností - schopnost vyhledávat pachové stopy i v náročném terénu.
- Psychická odolnost a stabilita - vyrovnanost, odolnost vůči stresu, schopnost pracovat i v přítomnosti rušivých podnětů (hluk, kouř, voda).
- Spolupráce s člověkem - silná vazba na psovoda, motivace ke spolupráci, snášenlivost s ostatními psy i lidmi.
- Schopnost adaptace - pes musí být schopen nasazení za různých klimatických i terénních podmínek.

Doporučená plemena

Na základě výše uvedených požadavků lze doporučit následující plemena:

- Belgický ovčák Malinois – ideální pro sutinové vyhledávání a USAR mise, vynikající fyzická, vysoká motivace.
- Labradorský retrívr – vhodný do vodních a plošných zásahů, přátelský a spolupracující, velmi dobrý čich.
- Německý ovčák – univerzální využití, vysoká učenlivost, silná osobnost.
- Irský setr – výborná výdrž, přátelský k lidem, využitelný v otevřeném terénu.
- Portugalský vodní pes – výborné plavecké schopnosti, vhodný pro vodní zásahy.

Tabulka 15: Doporučená plemena

Plemeno	Vhodné pro	Charakteristika
Belgický ovčák Malinois	Sutiny, USAR mise	rychlý, odolný, výborný čich
Labradorský retrívr	Voda, plocha	přátelský, klidný, dobrý čich
Německý ovčák	Univerzální nasazení	učenlivý, silný, všestranný
Irský setr	Plošné vyhledávání	vytrvalý, přátelský
Portugalský vodní pes	Vodní záchrana	výborný plavec, temperamentní

(zdroj: vlastní)

Každé z těchto plemen má silné předpoklady pro specifický typ nasazení. Výběr konkrétního psa by měl vždy vycházet z plánovaného zaměření (sutiny, laviny, voda, lesy).

Možnosti křížení pro záchrannářské účely

V některých případech může být vhodné využít křížení plemen, která mají komplementární vlastnosti. Tento proces se označuje jako "funkční křížení" a měl by být prováděn pod odborným dohledem genetika a chovatele se zkušeností s pracovními psy.

Příklady vhodné křížení:

Tabulka 16: Příklady křížení

Křížení	Cíl	Využití
Malinois × Labrador	Spojení vytrvalosti, pracovitosti a přátelské povahy	Plošné i sutinové zásahy
Německý ovčák × Irský setr	Spojení fyzické síly a vytrvalosti	Horský terén, laviny
Labrador × Portugalský vodní pes	Kombinace výdrže a schopností ve vodě	Vodní záchrana

(zdroj: vlastní)

Křížení se provádí cíleně, s důrazem na uchování zdraví, povahy a pracovních schopností. Vzniklý jedinec se nevyužívá ke komerčnímu chovu, ale k pracovnímu nasazení. Důležité je zachování genetické rovnováhy a vyloučení dědičných chorob.

Srovnání přístupů k záchrannářské kynologii v České republice a ve světě

Záchrannářská kynologie se v různých zemích světa rozvíjí odlišně v závislosti na legislativě, financování, podmínkách prostředí a úrovni spolupráce mezi státními a nevládními složkami. Česká republika má v tomto ohledu silnou tradici a kvalitní výsledky, přesto existuje prostor pro zlepšení.

Česká republika

ČR disponuje vysokou kvalitou výcviku, silnou dobrovolnickou základnou a aktivní účastí na mezinárodních misích (např. zásahy v Turecku, Řecku, Maroku). Výcvik psů i psovodů je často zajišťován neziskovými organizacemi ve spolupráci s HZS, Policií ČR a Armádou ČR.

Výhody:

- Tradice od 60. let 20. století,
- vysoká motivace dobrovolníků,
- silná síť kynologických spolků (např. SIRIUS).

Nevýhody:

- Roztříštěnost výcviku mezi organizacemi.
- chybějící jednotná certifikace napříč složkami IZS.
- nízká státní finanční podpora,

Tento model je funkční, ale naráží na své limity v krizových situacích vyžadujících jednotné postupy a rychlou koordinaci. Potenciál rozvoje je vysoký, ale bez systémového rámce zůstává využit částečně.

Německo

Německo patří mezi země s nejlépe strukturovaným a profesionálně organizovaným systémem civilní ochrany v Evropě. Záchranářská kynologie zde tvoří integrovanou součást státních záchranných složek, zejména prostřednictvím organizace Technisches Hilfswerk (THW) – Spolkového úřadu pro technickou pomoc. Tato federální organizace zastřešuje široké spektrum záchranných činností včetně nasazení kynologických týmů při mimořádných událostech, jak na národní, tak mezinárodní úrovni.

Výcvik záchranářských psů v Německu je charakterizován především centralizovaným systémem a důrazem na standardizaci postupů. Týmy, které spadají pod THW nebo německý Červený kříž, absolvují přísně strukturovaný výcvik a certifikaci, což zajišťuje vysokou úroveň připravenosti při ostrých zásazích. Profesionální přístup a systematickosti umožňují efektivní koordinaci týmů napříč spolkovými zeměmi a přispívají ke schopnosti pružně reagovat na krizové situace.

Mezi hlavní výhody německého systému patří:

- Silná státní podpora a financování,
- Centralizovaný a jednotně řízený výcvikový systém,
- Vysoká profesionalizace kynologických týmů,
- Mezinárodní působnost v rámci humanitárních misí a katastrofických událostí.

Na druhou stranu je tento model méně otevřený občanským iniciativám nebo samostatně fungujícím dobrovolnickým spolkům, které mimo rámec oficiálních struktur nemají takovou možnost zapojení. To může snižovat flexibilitu v lokálním nasazení a omezovat potenciál dobrovolnické základny, jak je známý například z Česka.

Celkově je německý přístup velmi účinný v oblasti krizového řízení a představuje vzorově organizovaný systém, který sází na profesionalitu, přesnost a standardizaci, i když za cenu menší otevřenosti a spontánnosti „zdola“.

USA

V USA je záchranná kynologie řízena federálně především prostřednictvím Federal Emergency Management Agency (FEMA), což je klíčová instituce pro řízení mimořádných událostí a krizového managementu. Tento systém je založen na silném propojení veřejných institucí, akademické sféry a výzkumných center, což umožňuje rychlou a efektivní mobilizaci a nasazení kynologických týmů při různých typech katastrof.

Výhody:

- **Jednotná federální certifikace:**

Všechny záchranné psy a psovody procházejí jednotným procesem certifikace, který stanoví přesná kritéria pro výcvik a profesní způsobilost. Tato jednotnost přispívá k vysoké úrovni odbornosti a zajišťuje, že všichni pracovníci v oblasti záchranné kynologie mají stejný standard.

- **Aktivní výzkum:**

Spolupráce s univerzitami a výzkumnými centry umožňuje kontinuální vývoj nových metodik v oblasti pachové práce a měření stresové odolnosti u psů. Výsledkem je neustálé zdokonalování tréninkových metod a adaptace na nově vznikající rizikové situace (například chemické havárie či biologické katastrofy).

- **Široké spektrum specializací:**

V USA existuje řada specializovaných výcvikových programů, které se zaměřují na vyhledávání osob po zemětřeseních, povodních, chemických haváriích a dalších mimořádných událostech. Tato diverzifikace umožňuje, aby každý záchranný tým měl své místo a zaměření, což zvyšuje efektivitu zásahů.

Nevýhody:

- **Vysoké náklady**

Federální systém, založený na špičkovém výcviku a technologickém zázemí, je velmi nákladný. Výcvik a certifikace vyžadují značné finanční prostředky, což může být překážkou zejména pro některé regionální nebo místní organizace.

- **Rozdíly mezi státy**

Přestože certifikace probíhá na federální úrovni, v praxi se výrazně liší úroveň organizace a infrastruktury mezi jednotlivými státy. Tyto rozdíly mohou způsobovat problémy v koordinaci a v jednotnosti výcvikového procesu, což někdy vede k nevyrovnané připravenosti týmů.

- **Omezený přístup pro neprofesionály**

Vzhledem k vysokým finančním nárokům a přísným standardům je přístup k výcviku a certifikaci omezen pouze na profesionální složky. Neprofesionální dobrovolníci, kteří nemají dostatečné finanční nebo institucionální zázemí, nemohou snadno vstoupit do systému, což omezuje širokou participaci a potenciálně brání rozvoji širší základny záchranné kynologie.

Americký systém záchranné kynologie klade důraz na vysokou odbornost, jednotné standardy a využití moderních technologií. Díky tomu je schopný dosáhnout vynikajících výsledků při zvládání krizových situací. Na druhou stranu, vysoké náklady a regionální rozdíly mohou představovat překážky, zejména pro neziskové či dobrovolnické organizace. Tento model je ideální pro situace vyžadující rychlý a profesionální zásah, avšak není vždy přístupný široké veřejnosti nebo menším subjektům, což se může jevit jako nevýhoda z hlediska rozšíření a inkluze.

Japonsko

Japonsko je zemí, která se dlouhodobě potýká s přírodními katastrofami – častými zemětřeseními, tsunami, tajfuny i sesuvy půdy. Z tohoto důvodu zde byla vyvinuta mimořádně promyšlená a efektivní strategie civilní ochrany, jejíž důležitou součástí je i záchranná kynologie. Japonský model je charakteristický vysokým stupněm technologického pokroku, systematičností a důrazem na prevenci a včasnou připravenost obyvatelstva.

Výhody:

- **Pokročilá integrace psů a technologií**

V záchranných operacích se běžně využívá kombinace psů a moderních technologií – dronů, senzorů, robotických zařízení nebo termokamer. Psi jsou schopni spolupracovat s těmito nástroji, což zvyšuje rychlost a přesnost zásahu.

- **Pravidelné simulace a vzdělávání veřejnosti**

V Japonsku jsou běžné rozsáhlé simulace katastrof, které zahrnují nejen složky IZS, ale také běžné občany. To přispívá ke **kolektivní připravenosti a vědomí odpovědnosti**, což v krizových momentech výrazně zvyšuje efektivitu záchranných operací.

- **Vysoká úroveň organizace a připravenosti**

Díky preciznímu plánování, silné institucionální podpoře a propojení výzkumu s praxí dosahuje Japonsko **špičkových výsledků v oblasti reakce na mimořádné události**.

Nevýhody:

- **Vysoké náklady na technologické zázemí:**

Nasazení moderních technologií je finančně náročné, což může omezit dostupnost těchto nástrojů pro méně vybavené regiony nebo menší organizace.

Silná institucionalizace:

Systém je značně centralizovaný a řízený shora, což sice zajišťuje vysokou míru koordinace, ale znesnadňuje přístup nezávislým iniciativám a dobrovolníkům bez formálního zařazení.

Omezený prostor pro spontánní aktivitu:

Na rozdíl od některých západních zemí je v Japonsku menší prostor pro občanskou kreativitu a nezávislé lokální iniciativy mimo oficiální rámec. Tento přístup snižuje flexibilitu systému v některých specifických situacích.

Shrnutí

Česká republika má ve srovnání s vyspělými zeměmi velmi solidní základ v oblasti záchranářské kynologie. Tento základ tvoří zejména vysoká motivace a nasazení dobrovolníků, dlouhá tradice a aktivní účast na mezinárodních misích. Největší prostor pro rozvoj lze však spatřovat v několika oblastech:

- Sjednocení výcvikových metodik a certifikací napříč organizacemi,
- Silnější propojení se vzdělávacími a výzkumnými institucemi,
- Zajištění udržitelného financování a infrastruktury pro trénink.

Inspirací může být federální a výzkumný přístup USA, kde se dbá na vědeckou základnu a certifikační jednotnost. Organizovanost a standardizace výcviku v Německu ukazují, jak lze efektivně využít státní podpory. Technologické propojení a důraz na prevenci v Japonsku zase představují směr, kterým se může česká kynologie do budoucna vydat – zejména v kombinaci se zachováním silné dobrovolnické základny.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit význam výběru psích plemen v oblasti záchranné kynologie a ověřit, zda a jak ovlivňuje úspěšnost psů při výcviku a praktickém nasazení v rámci složek integrovaného záchranného systému. Cíl byl naplněn jak teoreticky, prostřednictvím rešerše odborné literatury, tak i prakticky pomocí dotazníkového šetření mezi odborníky, psovody a dobrovolníky, kteří se výcviku záchranných psů aktivně věnují. Z výsledků vyplývá, že plemeno sice hraje roli, ale klíčovým faktorem úspěchu je samotný jedinec. Kromě genetických predispozic se ukazuje jako rozhodující jeho psychická stabilita, chuť spolupracovat, schopnost koncentrace a celková motivace. Zároveň se potvrdilo, že neexistuje univerzální „ideální plemeno“, ale že každý typ zásahu (sutiny, plocha, voda, lavina) může vyžadovat jiné předpoklady. Velká část respondentů zároveň zdůraznila význam kvalitního vedení psa – tedy role psovoda, jeho přístupu, zkušeností a systematického přístupu k výcviku.

Praktická část práce umožnila propojit teoretické poznatky s realitou. Zkušenosti respondentů potvrdily, že úspěšné nasazení psa není náhoda, ale výsledek dlouhodobé, důsledné a citlivé práce. Zároveň byly identifikovány problémy, které výcvik a provoz záchranné kynologie ohrožují – například nedostatečná institucionální podpora, roztržičnost mezi organizacemi, omezené výcvikové prostory, rizika genetické degenerace nebo přetížení zvířat. Tato práce tak přináší ucelený pohled na problematiku výběru plemen záchranných psů a jejich výcviku v podmínkách České republiky.

Z dotazníkového šetření rovněž vyplynulo, že osobnost psovoda, kvalita vedení, včasný výcvik a silné pouto mezi člověkem a psem jsou faktory, které mají zásadní vliv na úspěch celé dvojice. Záchranná práce totiž není jen otázkou výcviku, ale také vzájemného porozumění, důvěry a respektu.

Může posloužit jako praktický nástroj pro kynology, psovody, složky IZS i zájemce o dobrovolnickou činnost. Výstupy z dotazníkového šetření poskytují cennou zpětnou vazbu a mohou napomoci k lepšímu plánování výcviku, efektivnějšímu využívání lidských i psích kapacit a ke zvýšení celkové připravenosti kynologických týmů. Záchranná kynologie je obor, který si zaslouhuje větší uznání a podporu. Spojuje v sobě vysoké nároky, odborné znalosti i silný etický a lidský rozměr.

Výsledkem práce je ucelený a prakticky využitelný pohled na problematiku výběru plemen a jejich využití v podmínkách České republiky. Přináší konkrétní návrhy na jejich

zlepšení systému – od výběru psa přes vzdělávání dobrovolníků až po strategii rozvoje celého oboru. Může sloužit jako inspirace pro psovody, kynology, složky IZS i všechny, kdo chtějí do této oblasti vstoupit.

Záchranářská kynologie je výjimečný obor. Stojí na hranici mezi vědou, praxí a lidskostí. Klade vysoké nároky na odbornost, fyzickou i psychickou odolnost, ale především na empatii a schopnost navázat s druhým tvorem vztah, který překračuje běžné hranice komunikace. Práce záchranářských psů a jejich psovodů není jen o technikách a zkouškách je o ochotě nasadit se pro druhé tam, kde jde o minuty. A často i o živo

Tato práce chce připomenout, že za každým zachráněným člověkem často stojí tým tvořený dvěma bytostmi – člověkem a psem, kteří se navzájem potřebují, doplňují a věří si. Pokud jejich výběr, výcvik a podpora probíhá správně, mohou společně dokázat něco mimořádného. A právě v tom spočívá skutečný přínos záchranářské kynologie – ve schopnosti proměnit oddanost, trpělivost a důvěru v konkrétní činy, které zachraňují lidské životy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

9/11 MEMORIAL MUSEUM, 2024. *Artifacts Tell the Story of 9/11 Rescue and Recovery Dogs and Their Handlers* [online]. Dostupné z: <https://www.911memorial.org/connect/blog/artifacts-tell-story-911-rescue-and-recovery-dogs-and-their-handlers> [cit. 2025-04-02].

ADRA, 2021. *Historie ADRA – Rok 1999–2000* [online]. Dostupné z: <https://adra.cz/o-nas/historie/rok-1999-2000/> [cit. 2025-04-02].

ANDERLOVÁ, Petra a ĎURIŠIN, Vladimír, 2020. *Systém policajnej kynológie*. Slovensko: Univerzita veterinárneho lekárstva v Košiciach. ISBN 978-80-8077-669-5.

BELGIAN MALINOIS breed of dog, 2024. [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/animal/Belgian-Malinois> [cit. 2025-04-15].

BÝCHORY – přezkoušení služebního psa, 2013. [online]. Dostupné z: <https://www.taborecz.eu/11-06-2013-bychory-prezkouseni-sluzebniho-psa/d-20336> [cit. 2025-04-15].

CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY, 2024. *Výcvikové zařízení služební kynologie* [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.gov.cz/cz/o-nas/Stranky/vycvikove-zarizeni-sluzebni-kynologie.aspx> [cit. 2025-04-16].

CELNÍ SPRÁVA, 2024. *O nás* [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx> [cit. 2025-04-15].

CO JE TO USAR?, 2023. [online]. Dostupné z: <https://www.zezivotaizs.cz/2023/02/co-je-to-usar/> [cit. 2025-04-15].

CZECH CUSTOMS CANINE SERVICE, 2022. [online]. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Documents/Canine+Training+Center_EN+4.2022.pdf [cit. 2025-04-15].

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE, 2024. *Historie využití psů při záchranných operacích* [online]. Dostupné z: https://theses.cz/id/4499cw/zaverecna_prace.pdf [cit. 2025-04-02].

ČESKOMORAVSKÁ KYNOLOGICKÁ UNIE, 2025. *Kynologie v České republice* [online]. Dostupné z: <https://www.cmku.cz/cz/detail-clanku/kynologie-v-ceske-republice-120> [cit. 2025-04-10].

DOLEŽAL, Jan a VOLF, Zdeněk, 1998. *Kriminalistické minimum IV. Část – Policejní kynologie a odorologie*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 31 s. Č.j.: SP-218/RS-98.

DUBOVÝ, Hynek, 2010. Dějiny služební kynologie. *Bulletin Národní protidrogové centrály*, 4, s. 55–56. ISSN 1211-8834.

ĐURIŠIN, Vladimír a GALLOVÁ, Lenka, 2009. *Policajná kynológia na Slovensku*. Bratislava: Kynologický klub Polícia-Slovakia. 243 s. ISBN 978-80-970144-1-4.

eCanis.cz, 2017. *Historie záchranné kynologie v ČR* [online]. Dostupné z: https://www.ecanis.cz/clanky/historie-zachranarske-kynologie-v-cr_154.html [cit. 2025-04-16].

eCanis.cz, 2025. *Ve jménu člověka* [online]. Dostupné z: https://www.ecanis.cz/clanky/ve-jmenu-cloveka-id_1234.html [cit. 2025-04-02].

German Shepherd vs. Belgian Malinois: Comparing Two Confident Breeds, 2022. *Love your dog* [online]. Dostupné z: <https://www.loveyourdog.com/wp-content/uploads/2019/06/Shepherd-Dogs-with-White-Chests-768x427.jpg> [cit. 2025-04-11].

HAF & MŇAU, 2022. *Z historie záchranných psů* [online]. Dostupné z: <https://www.haf-mnau.cz/category/vychova-vycvik/> [cit. 2025-04-16].

INTERNATIONAL SEARCH AND RESCUE DOG ORGANISATION, 2013. [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/International_Search_and_Rescue_Dog_Organisation [cit. 2025-04-02].

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina, 2019. *Záchranná kynologie*. Praha: PLOT. ISBN 978-80-7428-354-3.

JELÍNEK, Tomáš, 2021. *Praktické postupy při nasazení záchranných psů*. Hradec Králové: Kopp. ISBN 978-80-7322-179-5.

JEZIERSKI, T., ADAMKIEWICZ, E., WALCZAK, M. aj., 2014. Efficacy of drug detection by fully-trained police dogs varies by breed, training level, type of drug and search environment. *Forensic Science International*, 237, s. 112–118. ISSN 0379-0738.

JIHOČEŠTÍ ZÁCHRANÁŘI, 2024. *Nejzajímavější zahraniční nasazení* [online]. Dostupné z: https://www.jihocestizachranari.cz/nejzajimavejsi-zahranicni-nasazeni_108.html [cit. 2025-04-02].

- KLOUBEK, Miroslav, 2002. Kriminalistická metoda pachové identifikace prostřednictvím služebního psa. *Kriminalistický sborník*, 5, s. 38–44.
- KOLLER, Jan, 2019. *Kynologická příručka*. Praha: Naše vojsko. ISBN 978-80-206-1823-8.
- KRAJNÍK, Vojtěch, ĎURIŠIN, Vladimír, KOZÁK, Milan, BOHRN, František a kol., 2009. *Policijní kynologie*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. 573 s. ISBN 978-80-8054-476-8.
- MALINOIS, 2024. *O plemeni* [online]. Dostupné z: <https://malinoisclub.cz/o-plemeni> [cit. 2024-04-18].
- NOVÁKOVÁ, Martina, 2019. *Psí hrdinové: Příběhy a výcvik záchranářských psů*. Brno: CPRESS. ISBN 978-80-264-2491-0.
- PAŠKOVÁ, Michaela, 2023. *Fenka Tereška a ti další psi, aneb z historie služební kynologie* [online]. OzbroyenéSložky.cz. Dostupné z: <https://www.ozbrojeneslozky.cz/clanek/fenka-terezka-a-ti-dalsi-psi-aneb-z-historie-sluzebni-kynologie> [cit. 2025-04-16].
- PETPLAY, 2024. *How Dogs Have Been Used in Warfare throughout History* [online]. Dostupné z: <https://www.petplay.com/blogs/tips/how-dogs-have-been-used-in-warfare-throughout-history> [cit. 2025-04-02].
- RADIO PRAGUE INTERNATIONAL, 2023. *Czechia sending firefighters to Turkey after devastating earthquake* [online]. Dostupné z: <https://english.radio.cz/czechia-sending-firefighters-turkey-after-devastating-earthquake-8774339> [cit. 2025-04-02].
- ROCHESTER SOCIETY, 2023. *The Historical Impact of Dogs in War and Rescue Missions* [online]. Dostupné z: <https://rochsociety.com/canine-heroes-the-historical-impact-of-dogs-in-war-and-rescue-missions/> [cit. 2025-04-02].
- RULC, Jiří, 2010. *Dějiny služební kynologie*. Praha: CanisTR. ISBN 978-80-904210-3-5.
- RULC, Jiří, ŠTAUDINGER, Jan, NEVOLNÝ, Pavel, 2014. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR. 764 s. ISBN 978-80-9042-1080.
- SHARP, B. a JENNISON, B., 2020. *Search and Rescue Dogs: Fifty Years & Counting* [online]. Dostupné z: <https://nsarda.org.uk/products/books/nsarda-book-search-and-rescue-dogs-fifty-years-counting/> [cit. 2025-04-02].
- SCHULTZ, Lauren a KNIGHT, Peter, 2020. *Rescue Dogs and Training Techniques for Search and Rescue*. New York: Rescue Press. ISBN 978-1-5290-3648-1. [cit. 2025-04-10].

STACHO, Peter a ĎURIŠIN, Vladimír, 2001. *Riadenie a výkon služobnej kynologie v Policajnom zbore. 1. časť*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. 90 s. ISBN 80-8054-166-3.

STACHO, Peter a ĎURIŠIN, Vladimír, 2001. *Riadenie a výkon služobnej kynologie v Policajnom zbore. 2. časť*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. 90 s. ISBN 80-8054-166-3.

STEWART, R., 2014. Police dogs. *Salem Press Encyclopedia*.

Supreme Court Debates, 2013. Drug-sniffing dogs. *Supreme Court Debates*, 16(1), s. 3–4. ISSN 1099-5390.

SVAZ ZÁCHRANNÝCH BRIGÁD KYNOLOGŮ ČR, 2025. *Začátky záchranné kynologie v Čechách* [online]. Dostupné z: https://www.zachranari.cz/zacatky-zachranarske-kynologie-v-cechach_40.html [cit. 2025-04-02].

TICHÁ, Věra, 2011. *Organizační struktura české kynologie*. *Myslivost* [online]. Leden 2011. Dostupné z: <https://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2011/Leden---2011/Organizacni-struktura-ceske-kynologie> [cit. 2025-04-10].

TOLLER KLUB CZ, 2023. *Záchranný výcvik* [online]. Dostupné z: <https://toller-klub.cz/zachranarsky-vycvik/> [cit. 2025-04-16].

VÍTEK, Andrej, 2021. *Výběr, výcvik a péče o psy určené pro službu u vojenských jednotek* [online]. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/clanek/andrej-vitek-vyber-vycvik-sluzebnich-psu> [cit. 2025-04-16].

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: SWOT analýza vážené hodnoty	56
Obrázek 2: Délka praxe kynologie	84
Obrázek 3: Typy zkušenosti	85
Obrázek 4: Preferovaná plemena pro záchranářský výcvik.....	85
Obrázek 5: Klíčové vlastnosti psa	86

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: SWOT analýza.....	49
Tabulka 2: silné stránky	50
Tabulka 3: Pozitivní hodnocení silné stránky	50
Tabulka 4: Slabé stránky	50
Tabulka 5: Negativní hodnocení slabé stránky	50
Tabulka 6: Příležitosti	51
Tabulka 7: Pozitivní šetření příležitosti	51
Tabulka 8: Hrozby	51
Tabulka 9: negativní hodnocení hrozby	51
Tabulka 10: Kombinace výsledků.....	52
Tabulka 11: Souhrn kombinací matice	52
Tabulka 12: Výběr strategie.....	52
Tabulka 13: Výpočty.....	55
Tabulka 14: Struktura a obsah školení.....	61
Tabulka 15: Doporučená plemena	63
Tabulka 16: Příklady křížení.....	63

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AČR Armáda České republiky

CMKU Českomoravská kynologická unie

HZS ČR Hasičský záchranný sbor České republiky

IZS Integrovaný záchranný systém

K9 Označení pro psí týmy (z anglického "canine")

MO Ministerstvo obrany

MV ČR Ministerstvo vnitra České republiky

NCR Národní řád zkoušek (kynologie)

PČR Policie České republiky

USAR Urban Search and Rescue (týmy pro městské pátrací a záchranné akce)

ZBK Záchranná brigáda kynologů

ZZZ Zkouška záchranné způsobilosti

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Použitý dotazník

Příloha P II: Souhrnné výsledky dotazníkového šetření

PŘÍLOHA I: POUŽITÝ DOTAZNÍK

Tento dotazník sloužil k získání praktických informací od osob působících v oblasti záchranné kynologie. Respondenti byli požádáni o zodpovězení následujících otázek:

1. Ve které složce IZS působíte?

- ☐ Hasičský záchranný sbor
- ☐ Policie ČR
- ☐ Zdravotnická záchranná služba
- ☐ Dobrovolný hasič
- ☐ Kynologická záchranná jednotka
- ☐ Jiná – jaká?

2. Jaké máte zkušenosti se záchrannou kynologií?

- ☐ Žádné
- ☐ Teoretické (např. studium, kurzy)
- ☐ Praktické (výcvik, zásahy apod.)
- ☐ Jiná – jaká?

3. Jak dlouho se věnujete kynologii?

- ☐ Méně než 1 rok
- ☐ 1–3 roky
- ☐ 3–5 let
- ☐ Více než 5 let

4. Jaká plemena považujete za nejvhodnější pro záchranný výcvik?

(možno označit více možností)

- ☐ Německý ovčák
- ☐ Belgický ovčák malinois
- ☐ Labrador retrívr
- ☐ Zlatý retrívr
- ☐ Jiná – jaká?

5. S jakými plemeny jste měl/a při práci osobní zkušenost?

(Otevřená otázka)

6. Jaké vlastnosti považujete u psa za klíčové?

(Označte 3 nejdůležitější)

☐ Vysoká motivace k práci

☐ Výborný čich

☐ Poslušnost

☐ Vytrvalost

☐ Snášenlivost

☐ Odvaha

☐ Klidná povaha

☐ Jiná – jaká?

7. Myslíte si, že konkrétní plemeno zásadně ovlivňuje úspěšnost výcviku?

☐ Ano

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Ne

☐ Nezáleží – rozhoduje výcvik a psovod

8. Jaký je podle vás ideální pes pro práci v záchranářské kynologii a proč?

(Otevřená otázka)

9. Setkal/a jste se s případem, kdy bylo netypické plemeno úspěšné ve výcviku?

☐ Ano

☐ Ne

☐ Nesetkal/a jsem se, ale myslím, že je to možné

☐ Jiné – jaké?

10. Myslíte si, že výběr plemene významně ovlivňuje úspěšnost psa v záchranné službě?

☐ Ano

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Ne

☐ Jiné – jaké?

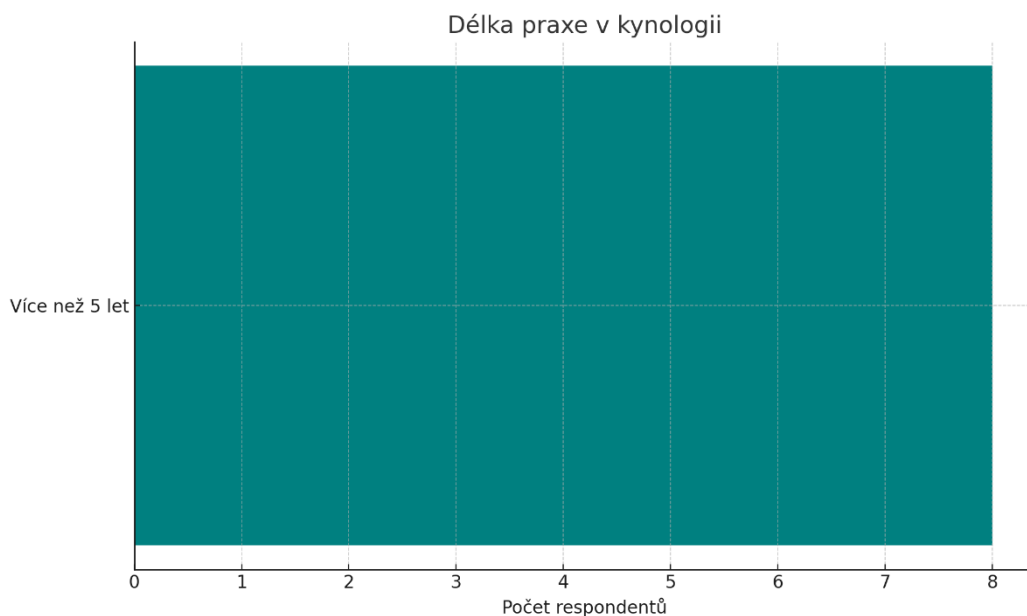
11. Jaký typ nasazení považujete za nejdůležitější?

- ☐ Pátrání po pohřešovaných osobách v terénu
- ☐ Vyhledávání osob v sutinách
- ☐ Vyhledávání v lavinách
- ☐ Vyhledávání mrtvých těl
- ☐ Psychická podpora a asistence
- ☐ Jiná – jaká?

PŘÍLOHA P II: SOUHRNNÉ VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Délka praxe v kynologii

Všichni respondenti uvedli, že se kynologii věnují déle než 5 let. To poukazuje na vysokou míru zkušeností a odbornosti dotazovaných osob, což výrazně posiluje důvěryhodnost a vypovídací hodnotu získaných dat. Takto dlouhodobá praxe zároveň odráží hlubokou znalost prostředí záchrannářské kynologie, včetně výběru plemen, výcvikových metod a reálných zásahů v rámci IZS.

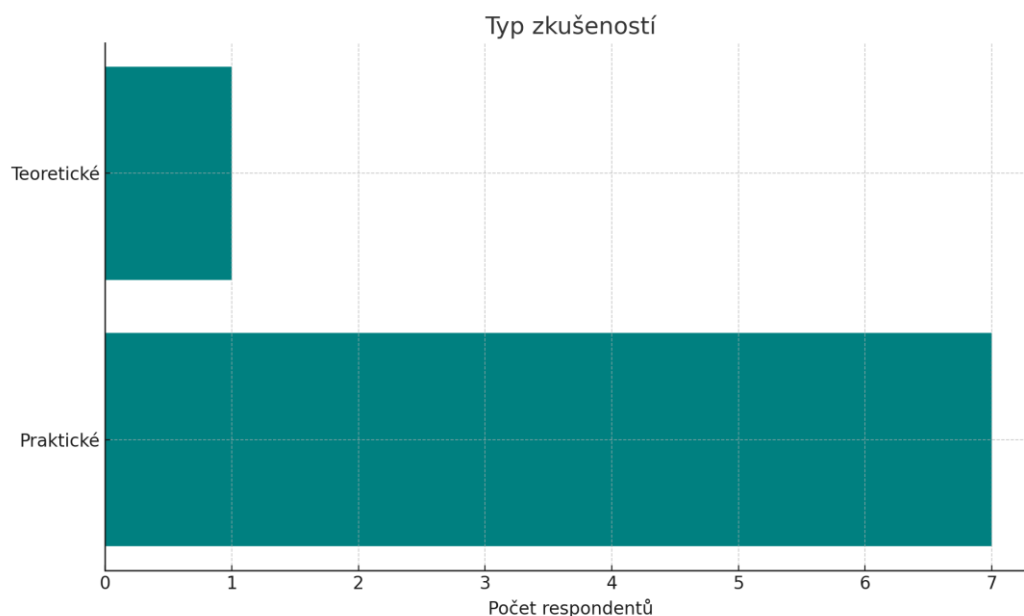

Obrázek 2: Délka praxe kynologie

Tato skutečnost potvrzuje, že získané odpovědi mají vysokou odbornou váhu a tvoří relevantní základ pro interpretaci dalších zjištění.

Typ zkušeností

Z osmi respondentů označilo sedm své zkušenosti jako praktické (např. výcvik, nasazení v terénu, reálné zásahy). Jeden respondent uvedl zkušenosti převážně teoretické, zejména v oblasti studia a poradenství. Převaha praktické orientace mezi odpovídajícími naznačuje, že získané odpovědi vycházejí z konkrétních zkušeností a reflektují reálnou praxi při výcviku a nasazení záchrannářských psů.

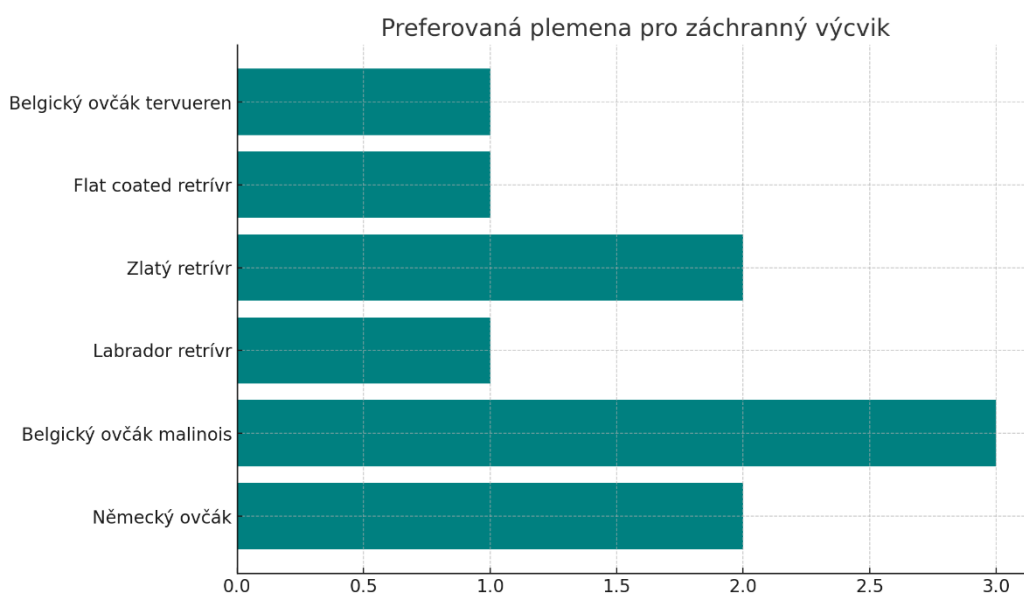

Obrázek 3: Typy zkušenosti

Díky této praxi lze považovat odpovědi za kvalitní zpětnou vazbu z terénu, která obohacuje teoretická východiska práce.

Preferovaná plemena pro záchranný výcvik

Nejčastěji zmiňovanými plemeny vhodnými pro záchranný výcvik byli Belgický ovčák malinois a Německý ovčák. Respondenti dále uváděli retrívry (zejména labradory a zlaté retrívry) a další pracovní či lovecká plemena. Výběr byl často zdůvodňován charakterovými vlastnostmi, jako je motivovatelnost, odolnost vůči stresu, ochota spolupracovat nebo výborný čich.

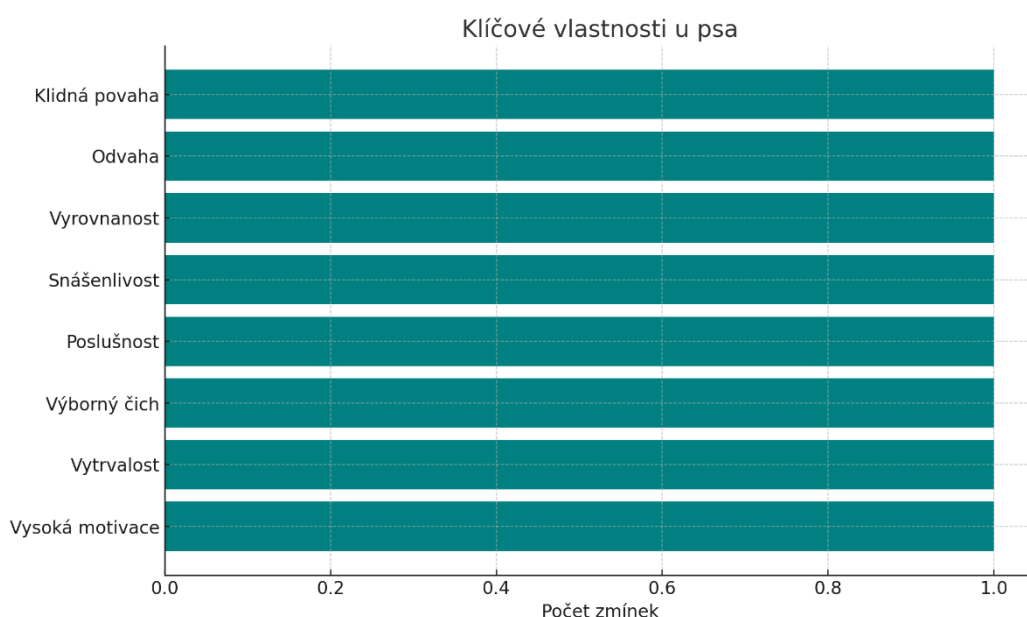

Obrázek 4: Preferovaná plemena pro záchranný výcvik

Výsledky ukazují, že výběr plemene je promyšlený a založený na konkrétních požadavcích na výkon psa v krizových situacích.

Klíčové vlastnosti psa

Mezi nejčastěji uváděné klíčové vlastnosti záchranářského psa patří: vysoká motivace k práci, výborný čich, vytrvalost, klidná povaha a schopnost spolupráce s lidmi i ostatními psy. Tyto vlastnosti byly označeny jako zásadní pro úspěšné nasazení psa v různorodém a náročném terénu.

Obrázek 5: Klíčové vlastnosti psa

Z toho vyplývá, že psychická stabilita a pracovní nasazení psa jsou považovány za stejně důležité jako jeho fyzické schopnosti.

Závěrem souhrnného šetření

Souhrnné výsledky dotazníkového šetření poskytují ucelený pohled na názory a zkušenosti osob aktivně působících v oblasti záchranářské kynologie. Potvrzuje se, že nejen volba plemene, ale především individuální schopnosti psa, kvalita výcviku a zkušenosti psovoda hrají zásadní roli v úspěchu záchranářských týmů. Tato příloha doplňuje teoretickou část práce o reálné poznatky z praxe a přináší cenná data využitelná při výběru, přípravě a dalším vzdělávání psovodů i kynologických organizací.

Použitý dotazník

Tento dotazník sloužil k získání praktických informací od osob působících v oblasti záchranné kynologie. Respondenti byli požádáni o zodpovězení následujících otázek:

1. Ve které složce IZS působíte?

- ☐ Hasičský záchranný sbor
- ☐ Policie ČR
- ☐ Zdravotnická záchranná služba
- ☐ Dobrovolný hasič
- ☐ Kynologická záchranná jednotka
- ☐ Jiná – jaká?

2. Jaké máte zkušenosti se záchrannou kynologií?

- ☐ Žádné
- ☐ Teoretické (např. studium, kurzy)
- ☐ Praktické (výcvik, zásahy apod.)
- ☐ Jiná – jaká?

3. Jak dlouho se věnujete kynologii?

- ☐ Méně než 1 rok
- ☐ 1–3 roky
- ☐ 3–5 let
- ☐ Více než 5 let

4. Jaká plemena považujete za nejvhodnější pro záchranný výcvik?

(možno označit více možností)

- ☐ Německý ovčák
- ☐ Belgický ovčák malinois
- ☐ Labrador retrívr
- ☐ Zlatý retrívr
- ☐ Jiná – jaká?

5. S jakými plemeny jste měl/a při práci osobní zkušenost?

(Otevřená otázka)

6. Jaké vlastnosti považujete u psa za klíčové?

(Označte 3 nejdůležitější)

☐ Vysoká motivace k práci

☐ Výborný čich

☐ Poslušnost

☐ Vytrvalost

☐ Snášlivost

☐ Odvaha

☐ Klidná povaha

☐ Jiná – jaká?

7. Myslíte si, že konkrétní plemeno zásadně ovlivňuje úspěšnost výcviku?

☐ Ano

☐ Spíše ano

☐ Spíše ne

☐ Ne

☐ Nezáleží – rozhoduje výcvik a psovod

8. Jaký je podle vás ideální pes pro práci v záchranářské kynologii a proč?

(Otevřená otázka)

9. Setkal/a jste se s případem, kdy bylo netypické plemeno úspěšné ve výcviku?

☐ Ano

☐ Ne

☐ Nesetkal/a jsem se, ale myslím, že je to možné

☐ Jiné – jaké?

10. Myslíte si, že výběr plemene významně ovlivňuje úspěšnost psa v záchranné službě?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Ne
- ☐ Jiné – jaké?

11. Jaký typ nasazení považujete za nejdůležitější?

- ☐ Pátrání po pohřešovaných osobách v terénu
- ☐ Vyhledávání osob v sutinách
- ☐ Vyhledávání v lavinách
- ☐ Vyhledávání mrtvých těl
- ☐ Psychická podpora a asistence
- ☐ Jiná – jaká?